ธรรมะมนุษย์

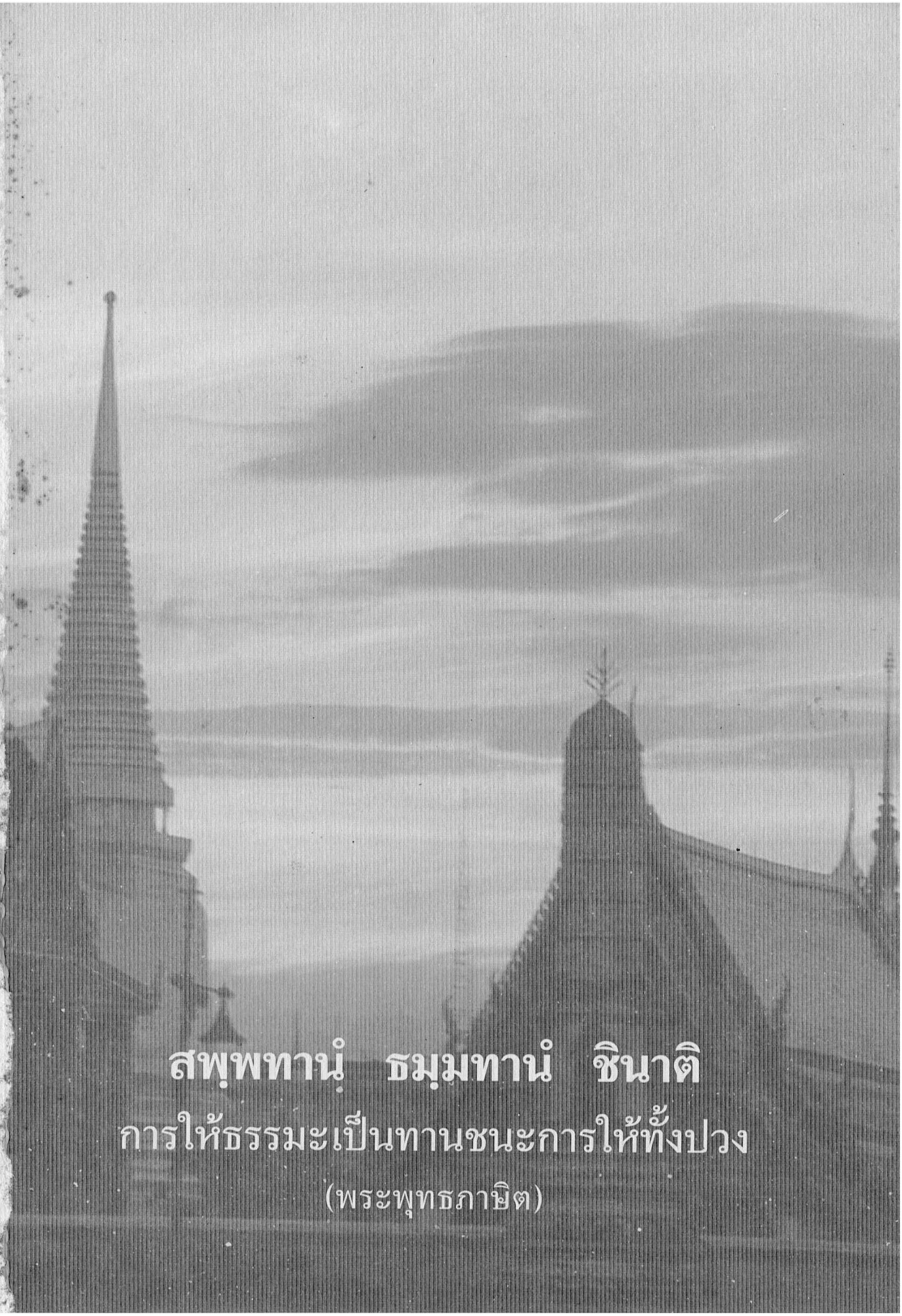
"เตือนตรอง"

หยุดลูกเสียคน หยุดตนเสียใจ หยุดภัยสังคม

คงไม่เสียน้ำตา ถ้าได้อ่านมานานแล้ว

ธรรมะมนุษย์
เตือนตรอง

สพฺพทานํ ธมฺมทานํ ชินาติ

การให้ธรรมะเป็นทานชนะการให้ทั้งปวง

(พระพุทธภาษิต)

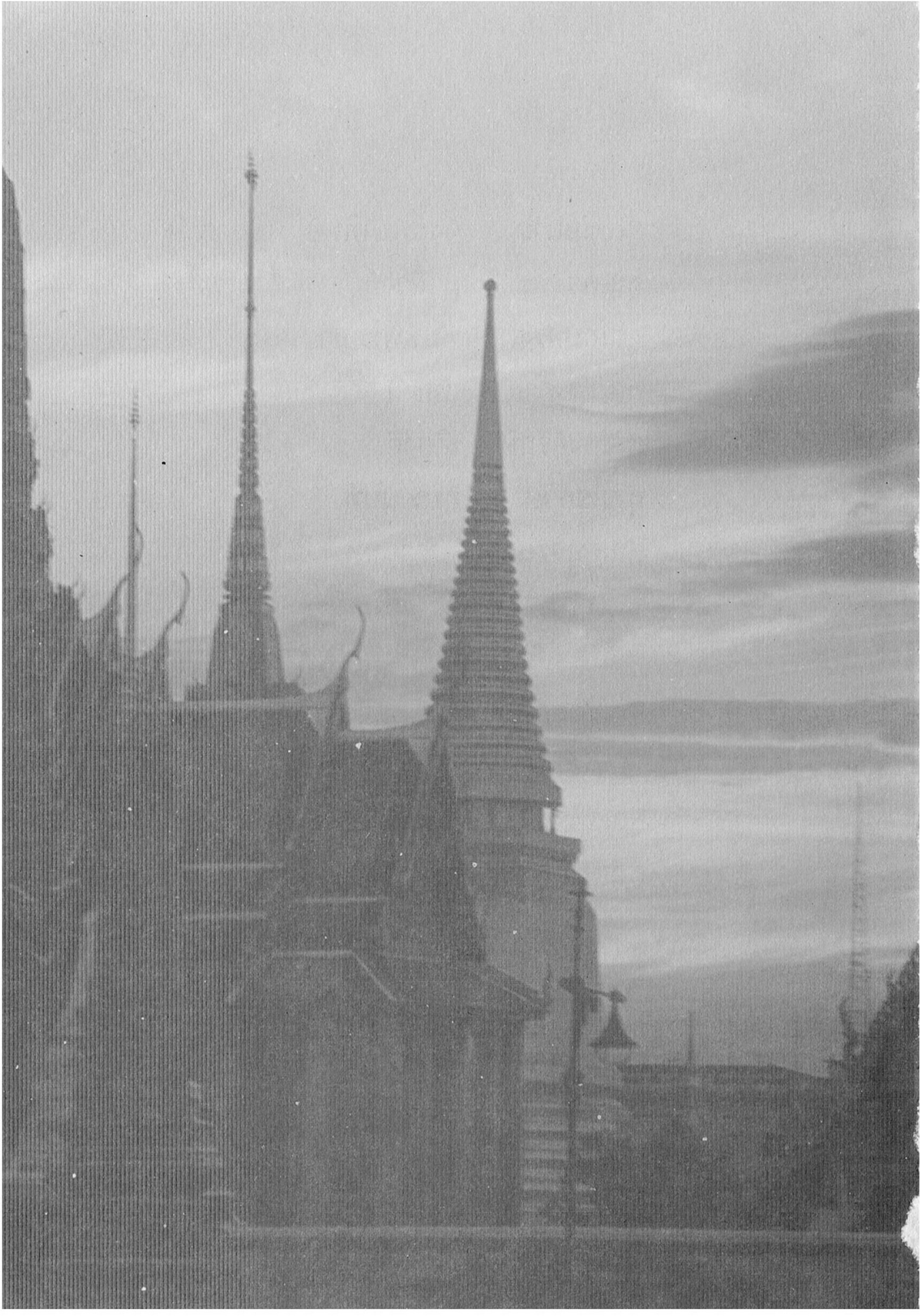

รายนามผู้จัดพิมพ์เป็นธรรมทาน

หจก. ดีใจ ออร์แกนิค
บจก. นิยมศิลป์ ค้าหนัง
บจก. นันทา เครื่องหนัง
บจก. วี่ชัย อลูมิเนียม
บจก. เพชรเกษม ๖๙ อลูมิเนียม
โรงปั้มกิมเฮง
บจก. พระราม ๒ เมททอล แอนด์ กลาส
บจก. เพิ่มทรัพย์ อลูมิเนียม
บจก. เซ็นทรัล กลาส
หจก. ฉินเจริญ อลูมิเนียม
หจก. เกษมยนต์ ซัพพลายส์
คุณเหรียญฟ้า เซี่ยงม้า
คุณสุรีย์วรรณ แซ่แต้
คุณวี่ชัย สิงหถลาเมฆ
คุณอาภรณ์ สิงหถลาเมฆ
คุณอดิศักดิ์ สิงหถลาเมฆ
คุณวิทยา สุธิกุลไพบูลย์
คุณอารีย์ สิงหถลาเมฆ

คุณระพี	ออศิริวิกรณ์
คุณนุสรา	ออศิริวิกรณ์
คุณวิรัช	ออศิริวิกรณ์
คุณเพ็ญศรี	ออศิริวิกรณ์
คุณสมชาย	ออศิริวิกรณ์
คุณวิภาดา	ออศิริวิกรณ์
คุณสมเกียรติ	หริสมบัติ
คุณมยุรี	หริสมบัติ
คุณอารีย์	จงเพิ่มทรัพย์
คุณวิโรจน์	จงเพิ่มทรัพย์
คุณอัญชลี	จงเพิ่มทรัพย์
คุณธนพล	งามธนไพศาล
คุณนุชจรี	งามธนไพศาล
คุณศักดิ์ชัย	พรมจารีย์
คุณบุญยิ่ง	พรมจารีย์
คุณจาตุรงค์	อารยะ
คุณรจนา	อารยะ
คุณสุเมธ	วงศ์ทองทิพย์

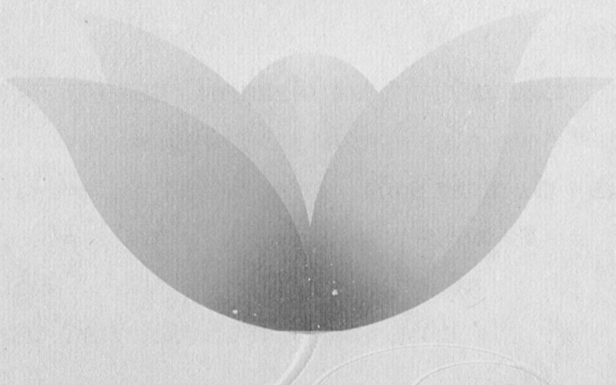
คุณชมนาถ	วงศ์ทองทิพย์
คุณดวงพร	มาลีวงศ์
คุณสมทรง	พิมพ์พรมมา
คุณประภาส	เทียงดี
คุณนงค์รักษ์	เทียงดี
คุณโชคชัย	ตีรถานนท์
คุณอนุสรณ์	ตีรถานนท์
พันโทศิริพงษ์	พงษ์สินมณี
คุณพันธ์ทิพย์	พงษ์สินมณี
คุณนวลศรี	ฐิติพิทักษ์ธรรม
คุณไพจิตร	บุญบำรุงทรัพย์
คุณจิตรา	เกษมพันธ์
คุณนงลักษณ์	จันทร์แดง

ธรรมะมนุษย์

โดย

"เตือนตรอง"

เพื่อสังคมอุดมธรรม

เศรษฐกิจพอเพียง และมนุษย์สมบูรณ์

วิธีอ่าน

หนังสือเล่มนี้ มีวิธีอ่าน ๒ แบบ คือ

๑. **อ่านเฉพาะตัวเน้นหนา** สำหรับผู้มีเวลาน้อย หรือต้องการท่องจำ เพื่อนำไปเป็นหัวข้อปาฐกถา หรือบรรยายธรรม

๒. **อ่านทั้งหมด** สำหรับผู้มีเวลาพอ หรือต้องการพิจารณาหลักธรรม เพื่อนำไปเป็นแนวคิด และศึกษาค้นคว้าให้ลึกซึ้งต่อไป

ข้อมูลหนังสือ

ชื่อหนังสือ ***ธรรมะมนุษย์*** ชื่อผู้แต่ง ***เตือนตรอง*** ISBN 978-974-88245-0-5

จัดพิมพ์และจัดจำหน่ายโดย ***สื่อตะวัน*** และ ***กองทุนไตรสิกขา***

พิมพ์ที่ ***บริษัท เมืองอักษร จำกัด*** โทรศัพท์/โทรสาร ๐๒-๙๖๘-๓๐๘๑

พิมพ์ครั้งที่ ๑ - ๒ ม.ค. - เม.ย. ๒๕๕๐ จำนวน ๑๑,๐๐๐ เล่ม

พิมพ์ครั้งที่ ๓ พฤษภาคม ๒๕๕๐ จำนวน ๑,๐๐๐ เล่ม

(คุณวิชัย สิงหถลาเมฆ และคณะ พิมพ์เป็นธรรมทาน)

สอบถามเพิ่มเติมได้ที่

โทรศัพท์/โทรสาร ๐๒-๙๒๖-๑๑๒๖ มือถือ ๐๘๑-๔๙๔-๖๘๕๖

Website : www.suetawan.com E-mail : suetawan@hotmail.com

suetawan@gmail.com suetawan@yahoo.co.th

คำนำ

"เตือนตรอง" บอกกับเราว่า ตั้งแต่เธอเกิดเป็นคนมานานกว่า ๔๐ ปีแล้ว ไม่เคยมีสมัยใดที่สังคมไทยจะเลอะเทอะเท่ากับปีที่ผ่านมา และดูทีท่าว่าจะเละเทะกันไม่เลิก

การโกงบ้านกินเมืองกลายเป็นเรื่องชินชา ทั้งแบบซึ่งๆ หน้า ใครๆ ก็เห็นอยู่ต่ำตา ทั้งแบบมายากล ตบตาประชาชนอย่างแยบยลซับซ้อน จนน่าเกลียดน่ากลัว

ประชาชนเองก็ออกอาการเห็นแก่ตัว มากกว่าคำนึงถึงประโยชน์ของบ้านเมือง เห็นแก่ค่าจ้าง หวังได้รับส่วนแบ่งรอคอยโชคชะตา แทนที่จะพึ่งพาตนเองและรับใช้สังคม

จึงหลงติดเบ็ดของผู้มีอำนาจเงินอย่างง่ายดาย โดยแทบไม่มีใครรู้เท่าทันเล่ห์เหลี่ยมมายากลของคนโกงได้เลย หลงเห็น "เผด็จการด้วยเงิน" เป็นประชาธิปไตยไปเสียทั้งหมด

เธอเขียนธรรมะนี้ขึ้นมา ทั้งที่รู้อยู่ว่าคงช่วยได้ไม่มาก แต่หากไม่ได้ทำอะไร เธอก็จะรู้สึกละอายใจยิ่งกว่า

เราหวังว่า "จิตงามของเธอ" จะยังความซาบซึ้งเบิกบานและเป็นแรงบันดาลใจให้กับท่านผู้อ่านบ้าง.

สื่อตะวัน

บัญชีธรรมะ

บัญชีธรรมะ

คำเขียนคน

ไฟร้อน น้ำเย็น น้ำน้อยแพ้ไฟ น้ำมากดับไฟได้

กิเลสเปรียบเหมือนไฟ เพราะทำให้ชีวิตเร่าร้อน

ธรรมะเปรียบเหมือนน้ำ เพราะทำให้ชีวิตเยือกเย็น

ชีวิตที่มีกิเลสมาก ธรรมะน้อย ย่อมเร่าร้อน ทุรนทุราย วุ่นวายสับสน เคร่งเครียด เห็นแก่ตัว และเผด็จการ

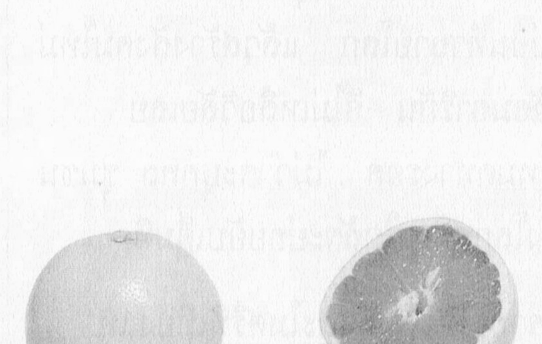
ชีวิตที่มีธรรมะมาก กิเลสน้อย ย่อมเยือกเย็น เบาสบาย ปลอดโปร่ง โล่งใจ ว่องไว เสียสละ และมีเสรีภาพ

ถ้าพ่อแม่ ครูอาจารย์ ผู้นำหมู่บ้าน สื่อสารมวลชน ไปจนถึงรัฐบาลผู้บริหารประเทศ เห็นว่าเรื่องนี้สำคัญและเร่งด่วนที่สุด โอกาสที่จะหยุดลูกหลานไม่ให้เสียคน หยุดตนเองไม่ให้เสียใจ และหยุดภัยสังคมไม่ให้บ่อนทำลายโลก แล้วสร้างสังคมใหม่ที่สงบสุขสามัคคี โอบอ้อมอารีกัน ก็ไม่เหลือวิสัยเลย

นอกจากนี้แล้วก็หมดทางรอด ไม่ว่าจะบุคคล ชุมชน ประเทศชาติ หรือโลกทั้งโลก ก็คงใกล้จะย่อยยับเต็มที.

จากใจที่หวังดีและไมตรีที่เที่ยงแท้

"เตือนตรอง"

สังคม
อุดมธรรม

ธรรมะมนุษย์

ธรรมะของมนุษย์ ธรรมะที่ทำให้มนุษย์ดีกว่าสัตว์เดรัจฉาน (หรือมนุษยธรรม) มี ๕ ประการ คือ

๑. **รักเป็น** *(เมตตาและกรุณา)* ปรารถนาให้ทุกชีวิตมีสุขพ้นทุกข์ภัย มีจิตใจอ่อนโยน ไม่โหดร้ายรุนแรง

๒. **เย็นได้** *(สัมมาอาชีวะ)* ไม่ตาลุกเป็นไฟคิดอยากได้ของคนอื่น เลี้ยงชีวิตด้วยงานสุจริตและด้วยจิตพอเพียง

๓. **ใคร่ดี** *(กามสังวร)* มีความสำรวมระวังทางกาม มีกายวาจางาม ไม่ลวนลามสำส่อนเยี่ยงสัตว์เดรัจฉาน

๔. **มีเครดิต** *(สัจจะ)* คิด พูด ทำ ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและจริงใจ ไม่มีเล่ห์เหลี่ยมมายา น่าเคารพนับถือ

๕. **จิตแจ่มใส** *(สติสัมปชัญญะ)* ไม่หลงใหลมัวเมา ไม่ประมาทเลินเล่อ รู้ตัวทั่วพร้อมว่าอะไรควรไม่ควร

ธรรมะนี้ได้แก่เบญจธรรม (ธรรม ๕) ซึ่งคู่กับเบญจศีล (ศีล ๕) อันเป็นที่มาของคำว่า “ศีลธรรม” และท่านเรียกว่า “มนุษยธรรม” ก็เพราะธรรมะนี้มีแล้วทำให้คนเป็นมนุษย์ และถ้าไม่มีธรรมะนี้คนก็ไม่ต่างอะไรกับสัตว์เดรัจฉาน

ธรรมะชาวบ้าน

ธรรมะของชาวบ้าน หรือที่พระเรียกว่า ฆราวาสธรรม มี ๔ ประการ คือ

๑. **จริงใจ** *(สัจจะ)* ไร้มายา รักษาคำพูด ยืนหยัดในหลักการหรือความคิด อันสุจริตเที่ยงตรง

๒. **ใฝ่ฝึกฝน** *(ทมะ)* สนใจศึกษา พัฒนาชีวิต ข่มจิตชนะใจ ประหยัดอดออม สุขุมรอบคอบ ไม่บุ่มบ่ามวู่วาม

๓. **อดทนต่อสู้** *(ขันติ)* บากบั่นหมั่นเพียร อดได้ ทนได้ ไม่กลัวลำบาก สู้งานหนัก รักงานยาก ชอบฝากฝีมือ

๔. **รู้รักเสียสละ** *(จาคะ)* มีน้ำใจงาม เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และรู้จักเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

ชาวบ้านคนใดทำได้ดังนี้ ได้ชื่อว่าเป็นชาวบ้านดี ถ้ามีคู่ครองก็ได้ชื่อว่าเป็นพ่อบ้านแม่เรือนดี สมควรที่จะมีบุตรหลานสืบสายวงศ์สกุลได้

และจะเป็นพื้นฐานให้ได้เป็นสมาชิกหรือประชากรที่ดีของชุมชน ประเทศชาติ และสังคมโลกต่อไป

ธรรมะลูกหลาน

ธรรมะของลูกหลาน หรือธรรมะที่ทำให้สมควรได้ชื่อว่าเป็นลูกเป็นหลาน มี ๕ ประการ คือ

๑. **กตัญญูรู้คุณ** ท่านเลี้ยงเรามา พึงเลี้ยงท่านตอบ ไม่ทอดทิ้งยามแก่ ไม่ตีด่ายามโกรธ และอภัยโทษทุกกรณี

๒. **เทิดทูนรับใช้** ขวนขวายช่วยงาน ฝึกฝนตนด้วย และช่วยท่านให้เบาแรง เข้มแข็งอดทนจนเลี้ยงตัวเองรอด

๓. **ดำรงวงศ์ไว้** ประพฤติตนตามธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม และตามหลักคำสอนในทางศาสนา

๔. **กายวาจาใจสุจริต** ทำพูดคิดให้ท่านชื่นใจ ไม่ทำให้ท่านขื่นขม สมกับเป็นทายาทผู้สมควรได้รับทรัพย์มรดก

๕. **อุทิศส่วนกุศล** เมื่อท่านล่วงลับไป ตั้งใจทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้ ด้วยจิตใจรำลึกและสำนึกในพระคุณ

ลูกหลานดีพึงปฏิบัติตนดังนี้ ทำได้ได้ดี มีมงคลแก่ชีวิต ทำไม่ได้ได้ชั่ว เป็นตัวเนรคุณ หากินไม่ขึ้น ค้าขายไม่เจริญ รับราชการไม่รุ่งเรือง เกิดเป็นลูกหลานจึงควรสังวรไว้

ธรรมะพ่อแม่

ธรรมะของพ่อแม่ ปู่ย่าตายาย หรือใครก็ได้ผู้มีหน้าที่อบรมเลี้ยงดู เปรียบบิดามารดา มี ๕ ประการ คือ

๑. **ห้ามทางชั่วร้าย** รักลูกถูกทาง ป้องกันห้ามปรามจากความชั่วสิ่งชั่วหรือทางชั่ว ด้วยจิตเมตตากรุณา

๒. **ขวนขวายทางดีงาม** รักลูกถูกวิธี ทำดีให้ลูกดู พูดดีให้ลูกได้ยิน ใจดีใจเย็นให้ลูกเห็นเป็นแบบอย่าง

๓. **ตามส่งให้ศึกษา** เป็นครูคนแรก เป็นบูรพาจารย์ ส่งเสียให้ศึกษาและให้ฝึกหัดวิชาชีพตามที่ลูกหลานถนัด

๔. **เป็นภาระเรื่องคู่ครอง** มองที่ถูกที่ควร แนะนำตั้งแต่แรก โดยไม่คลุมถุงชน และเป็นผู้จัดการงานแต่งให้

๕. **มองหาโอกาสมอบให้มรดก** ไม่หวงทรัพย์สมบัติ พร้อมสละให้ในทุกโอกาส (หรือยังไม่มอบให้ ก็เพราะห่วงใยลูกหลานว่า เขายังรักษาทรัพย์สมบัตินั้นไม่ได้)

ทำได้อย่างนี้ได้ชื่อว่าเป็นพ่อแม่ปู่ย่าตายายดี ถ้าทำไม่ได้ ก็เรียกได้เพียงว่า “ผู้ให้เกิด” ไม่สมควรจะได้ชื่อว่าบิดามารดา หรือพ่อแม่ปู่ย่าตายาย ซึ่งมีความหมายว่าอบรมเลี้ยงดู

ธรรมะผัวเมีย

ธรรมะของสามีภรรยา ในที่นี้เอามารวมเป็นหมวดเดียว เพราะยุคนี้ชายหญิงเท่าเทียมกัน มี ๕ ประการ คือ

๑. **ยกย่องให้เกียรติ** เปิดเผยฐานะในสังคม ชื่นชม ยกย่อง มองกันในแง่ดี วจีไพเราะ วางตัวเหมาะสม

๒. **ไม่เดียดฉันท์ญาติมิตร** เลี้ยงดูพ่อแม่ทั้งสองฝ่าย หรือลูกติดถ้ามี ต้อนรับนับถือญาติมิตร ไม่คิดแบ่งฝักแบ่งฝ่าย ด้วยน้ำใจดีงาม นำความสรรเสริญเจริญพรมาให้

๓. **ไม่คิดนอกใจ** รักแท้และรักเดียวใจเดียว ซื่อตรง มั่นคงในคำสัญญา แบบฝากผีฝากไข้กันไปจนวันตาย

๔. **มอบความเป็นใหญ่** ยอมรับนับถือในความถนัด ที่แตกต่าง ใครถนัดทางไหน เป็นใหญ่ในทางนั้น ช่วยกัน ทำงานสร้างกิจการของครอบครัวให้มั่นคงมั่งคั่ง

๕. **เอาใจใส่กันและกัน** คำนึงถึงกันและกัน เติมเต็ม สุขสันต์ ป้องกันทุกข์โศก ให้กันและกัน ด้วยความขยันอดทน ไม่เอาแต่ใจตน ไม่เห็นแก่ตัว ไม่กลัวลำบาก

หากทำได้อย่างนี้จะไม่มีคู่ไหนต้องแตกร้าวอย่าร้างเลย

ธรรมะผู้เรียน

ธรรมะของผู้เรียน หรือธรรมะของลูกศิษย์ ผู้ศึกษาศิลปวิทยาจากท่าน มี ๕ ประการ คือ

๑. **เคารพบูชา** อ่อนน้อมถ่อมตนทั้งกาย วาจา ใจ มีคุณธรรมและกิริยามารยาทงาม น่าแนะนำสั่งสอน

๒. **เข้าหานั่งใกล้** มีใจเป็นมิตร สนิทสนม ไว้วางใจ เปิดเผย ซักถาม ตามรับใช้ สมควรได้คำแนะนำ

๓. **ใฝ่ใจเรียนรู้** รักอ่าน รักฟัง รักคิด รักเขียน ขยันค้นคว้า ศึกษาวิจัย กล้าถาม กล้าค้าน อย่างมีเหตุมีผล

๔. **รักครูเท่าพ่อแม่** คอยดูแลรับใช้ด้วยใจรักศรัทธาเหมือนกับท่านเป็นบิดามารดา ตามวาระและโอกาส

๕. **แน่วแน่วิชาการ** เรียนให้รู้ ดูให้จำ ทำให้จริง ยิ่งขึ้นไปกว่าที่ได้เล่าเรียนมาจากท่าน เรียนรู้ตลอดชีวิต

ศิษย์ผู้ปฏิบัติตนได้ดังนี้ สมควรได้รับถ่ายทอดศิลปวิทยา เหมือนภาชนะเปล่าที่หงายเปิดไว้ สมควรบรรจุใส่สิ่งของได้ ต่างจากภาชนะคว่ำ หรือแบบน้ำชาล้นถ้วยแล้ว ซึ่งไม่สมควรใส่อะไรลงไปอีก เพราะจะหกทิ้งเลอะเทอะ น่าเสียดาย

ธรรมะผู้สอน

ธรรมะของผู้สอน หรือธรรมะของพระอุปัชฌาย์ ครูบาอาจารย์ มี ๕ ประการ คือ

๑. **คุณธรรมนำหน้า** ถือว่าเป็นเป้าหมายหลัก หากเป้าหมายนี้ไม่สำเร็จ ถือว่าทำหน้าที่ครูล้มเหลว

๒. **วิชาการเป็นเลิศ** รู้จัก รู้จำ รู้จริง รู้แจ้ง แทงตลอด แตกฉาน เชี่ยวชาญ ชำนาญกลวิธีในวิชาการที่ตนสอน

๓. **ประเสริฐน้ำใจ** ไม่หวงวิชา ไม่หาผลประโยชน์ ไม่โกรธเมื่อถูกค้าน มุ่งทำงานไม่ท้อแท้แม้ผิดหวังซ้ำซาก

๔. **ให้เกียรติยกย่อง** ไม่กีดกันศิษย์เก่ง ให้โอกาสแสดงออก และส่งต่อภาระหน้าที่ครูให้รับช่วงต่อไป

๕. **ปกป้องทุกสถาน** หางานให้ทำ หรือเป็นผู้รับรองวิทยฐานะ ให้ประกาศนียบัตร เพื่อศิษย์นำไปใช้สมัครงาน หรือเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตที่เรียบร้อยราบรื่น

ครูผู้ปฏิบัติตนได้ดังนี้ ชื่อว่าเป็นครูแท้ สมควรเรียกว่า "ปูชนียบุคคล" สถาบันหรือสถานศึกษา ก็ควรที่จะเป็นแหล่งรวมครูผู้ตั้งอยู่ในธรรมะ ๕ ประการนี้ เป็นส่วนมาก.

ธรรมะญาติมิตร

ธรรมะของคนรู้จักคบหากัน ญาติพี่น้อง เพื่อนพ้อง เพื่อนบ้าน เพื่อนร่วมงาน และเพื่อนร่วมโลก มี ๕ ประการ คือ

๑. **เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่** ไม่เห็นแก่ตัว ไม่กลัวเสียเปรียบ ไม่เสียดายของแบ่งปัน ไปมาหาสู่กันตามวาระและโอกาส

๒. **รักแท้จริงใจ** ไม่คด ไม่โกง ซื่อตรง สุจริต มีจิตบริสุทธิ์ คบกันด้วยใจ ไร้เล่ห์เหลี่ยมมายา

๓. **มีภัยไม่ทอดทิ้ง** เป็นที่พึ่งพาอาศัยของกันและกัน ไม่แล้งน้ำใจ ไม่ไร้คุณธรรม

๔. **เรื่องจริงบอกเล่า** บอกข่าวดีให้ได้มีโอกาส บอกข่าวร้ายให้ได้ทันระวังตัว ปรึกษาหารือและร่วมมือกัน

๕. **เคารพยอมรับและนับถือ** ไม่รังเกียจเดียดฉันท์กัน ด้วยเรื่องเชื้อชาติ ศาสนา และขนบประเพณีของกันและกัน

ถ้าโลกนี้มีมิตรภาพแท้ บุคคลย่อมมีแต่สันติสุข สังคมย่อมอุดมด้วยสันติภาพ สงครามและความรุนแรงลืมไปได้เลย ทุกดินแดนจะปลอดภัย เป็นโลกไร้พรมแดนอย่างแท้จริง

ธรรมะนายจ้าง

ธรรมะของเจ้านาย ผู้บังคับบัญชา หัวหน้า เถ้าแก่ หรือแม้แต่นายทุนผู้สนับสนุนทรัพย์ มี ๕ ประการ คือ

๑. **ให้งานเหมาะสม** มอบหมายงานที่เหมาะสมกับกำลังความสามารถ ไม่หนักเกินแรง ไม่เบาจนเสียงาน

๒. **ชื่นชมสมควร** สร้างขวัญ ให้กำลังใจ ให้รางวัล พาไปท่องเที่ยว ตามโอกาสอันสมควร และมีความยุติธรรม

๓. **ขวนขวายช่วยเหลือ** จัดสวัสดิการดี ยามป่วยไข้ช่วยรักษา ยามแก่ชราช่วยเลี้ยงดู ยามตายช่วยปลงศพ

๔. **เอื้อเฟื้อค่าแรง** ไม่เอาเปรียบค่าแรง ให้ค่าจ้างคุ้มค่ากับความเหนื่อย ถึงเวลาขึ้นค่าแรงให้ไม่กดขี่

๕. **แบ่งเวลาให้พักผ่อน** ไม่ใช้งานอย่างหัวปักหัวปำ มีวันหยุดและมีเวลาพักให้อย่างพอสมเหตุสมผล

นายจ้างหรือห้างร้านบริษัทที่ปฏิบัติได้ดังนี้ ย่อมได้ใจของลูกจ้าง เต็มใจทำงานให้โดยไม่เห็นแก่เหน็ดเหนื่อย และจริงใจในกิจการ ไม่ยักยอกทรัพย์สิน นำความเจริญรุ่งเรืองมาให้นายจ้าง ห้างร้าน หรือบริษัทนั่นเอง

ธรรมะลูกจ้าง

ธรรมะของลูกจ้าง ลูกน้อง ผู้ใต้บังคับบัญชา หรือผู้ใช้แรงงานทั่วไป มี ๕ ประการ คือ

๑. **เริ่มงานก่อน** คิดงานเป็น เห็นงานชัด จัดงานได้ ไม่คั่งค้าง เสร็จก่อนเวลา ตรงเวลา หรือทันเวลา

๒. **เลิกงานหลัง** จริงจัง จริงใจ เอาใจใส่ อดทน ไม่เสร็จไม่เลิก สู้งานหนัก รักงานยาก มากความเพียร

๓. **หวังเท่าที่ควร** ทำงานเพื่องาน ไม่ทะเยอทะยานเกินฐานะ ไม่ประพฤติทุจริต ไม่คิดริษยา รู้คุณค่างานที่ทำ

๔. **ถี่ถ้วนยิ่งขึ้นไป** ฝึกใฝ่พัฒนาฝีมือ ทำงานได้ดีขึ้น มากขึ้น และเร็วขึ้น ยิ่งเก่ายิ่งเก่ง เป็นหัวหน้าคนได้

๕. **ให้เกียรติคุณนาย** ซื่อสัตย์ต่อนาย รักและศรัทธาในองค์กรจนเต็มใจหรือภาคภูมิใจที่จะกล่าวสดุดี

ลูกจ้างหรือลูกน้องผู้ปฏิบัติตนได้ดังนี้ ย่อมเป็นที่รักที่ไว้วางใจของเจ้านาย ได้รับการสนับสนุนในหน้าที่การงานให้มีตำแหน่งที่ก้าวหน้าขึ้นไปตามสมควรแก่ฐานะ

ธรรมะพระสงฆ์

ธรรมะของพระสงฆ์ สมณพราหมณ์ นักบวช หรือผู้นำในทุก ๆ ศาสนา มี ๖ ประการ คือ

๑. **ห้ามทำชั่ว** ประพฤติตนเป็นแบบอย่าง ในทางห่างไกล ไม่ข้องแวะกับสิ่งชั่วร้ายต่าง ๆ ชี้โทษของบาป

๒. **ชวนทำดี** เป็นผู้นำทำความดี บอกบุญ ชี้คุณประโยชน์ ปลุกเร้าให้ร่าเริง เบิกบานบันเทิงในทางกุศล

๓. **มีใจงาม** เป็นผู้มีจิตบริสุทธิ์สะอาด ห่างไกลจากกิเลส ไม่โกหกหลอกลวง และไม่หวงธรรมะ

๔. **ตามสงเคราะห์** โปรดสัตว์ (ประชาชน) ให้หลุดพ้นจากความทุกข์ทั้งทางกายและทางใจตามฐานะและโอกาส

๕. **ต่อปัญญา** เผยแผ่ธรรมะ ประกาศสัจจธรรม ชี้นำทางสะอาด สว่าง สงบ ดุจดวงประทีปในที่มืด

๖. **พาไปสู่สวรรค์** สงบให้เห็น เยือกเย็นให้ดู อบรมให้รู้ พาไปสู่สวรรค์ คือสุคติและพระนิพพาน

พระสงฆ์หรือผู้นำศาสนาผู้ปฏิบัติได้ดังนี้ จึงสมควรได้รับการกราบไหว้ บูชา สักการะ และการอุปถัมภ์บำรุง

ธรรมะศาสนิก

ธรรมะของสาวก ผู้ฟังตาม ศาสนิก ผู้นับถือศาสนาในทุก ๆ ศาสนา มี ๕ ประการ คือ

๑. **เคารพศรัทธา** เลื่อมใสในพระศาสดา ศรัทธาในพระสงฆ์ และไม่หลงงมงาย คือเชื่อด้วยปัญญา

๒. **เมตตาอุปถัมภ์** ทำพูดคิดด้วยจิตเมตตา ต้อนรับอุปถัมภ์บำรุงพระสงฆ์หรือผู้สอนศาสนาด้วยความเต็มใจ

๓. **นำคำสอนมาปฏิบัติ** ฝึกหัดกาย วาจา ใจ ของตนให้ดีงามตามลำดับ ได้รับประโยชน์จากคำสอนอย่างแท้จริง

๔. **ไม่กัดศาสนาอื่น** ใจกว้าง มีไมตรีกับทุกศาสนา ไม่ก่อความรุนแรง ไม่ยื้อแย่งศาสนิก ไม่โจมตีศาสนาอื่น

๕. **ตื่นตัวอย่างทั่วพร้อม** เข้าใจแก่นแท้ของศาสนา ยอมรับความแตกต่างทางพิธีกรรม และเห็นชัดเจนแจ่มแจ้งธรรมะสากล ที่ทุกคน ทุกเชื้อชาติ ทุกศาสนา นำไปปฏิบัติได้ เพราะธรรมะสากลมีอยู่ก่อนพระศาสดาทุกพระองค์จะอุบัติ

ศาสนิกที่ปฏิบัติได้ดังนี้ นับว่าเป็นศาสนิกดี มีปัญญา มีศรัทธาโดยไม่งมงาย เป็นผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน อย่างแท้จริง

ธรรมะผู้ครองแผ่นดิน

ธรรมะของพระเจ้าแผ่นดิน รัฐบาล ข้าราชการในพระองค์ผู้ดูแลสุขทุกข์ประชาชน มี ๑๐ ประการ คือ

๑. **แบ่งปัน** (ทาน) สิ่งของ ความรู้ และสติปัญญา

๒. **ป้องกันชั่ว** (ศีล) ปราบปรามคนทุจริตผิดศีลธรรม อาชญากรรม โจรกรรม และทารุณกรรมทุกชนิด

๓. **ไม่เห็นแก่ตัว** (บริจาค) ผู้นำย่อมสละชีพเพื่อชาติ สละแม้ชื่อเสียงเกียรติยศเพื่อความสงบสุขของชาติได้

๔. **ซื่อสัตย์สุจริต** (อาชชวะ) จริงใจ ไม่โกงชาติ

๕. **จิตใจอ่อนโยน** (มัททวะ) นุ่มนวล น่ารัก น่าภักดี

๖. **ทนกิเลสได้** (ตปะ) เอาชนะใจตัวเองได้

๗. **ไม่วู่วาม** (อักโกธะ) ใจเย็น สุขุม รอบคอบ

๘. **ไม่ข้ามข่ม** (อวิหิงสา) ไม่กดขี่ข่มเหงแม้กับศัตรู

๙. **ก้มหน้าทำงานหนัก** (ขันติ) สู้งานหนัก รักงานยาก บากบั่นหมั่นเพียร ศึกษาเล่าเรียน แก้ผิด ทำถูก ตลอดชีวิต

๑๐. **ไม่ผิดหลักศีลธรรม** (อวิโรธนะ) นำชาติและนำโลกไปถูกทาง ด้วยคุณธรรม นิติธรรม ยุติธรรม และสันติธรรม

ธรรมะผู้แทน

ธรรมะของผู้อาสา ผู้หาเสียง ผู้แทนราษฎร ผู้เข้าไปนั่งในสภาบริหารประเทศชาติหรือชุมชน มี ๖ ประการ คือ

๑. **เป็นบัณฑิต** รู้จริงในสิ่งที่อาสา รู้เหตุ รู้ผล รู้ตน รู้ประมาณ รู้กาลเวลา รู้จังหวะโอกาส และรู้เท่าทันคน

๒. **มีจิตเสียสละ** ไม่เห็นแก่ตัว ไม่กลัวความตาย ไม่เสียดายชีวิต ไม่คิดแค้นอาฆาต ใจซื่อมือสะอาด ไม่คดโกงประชาชน ไม่ปล้นชาติ ไม่ขายชาติ ไม่ทำลายศาสนา

๓. **มีวาทะคมคาย** เป็นคนฉลาดพูด พูดความจริงด้วยคำอ่อนหวาน สมานสามัคคี และมีประโยชน์

๔. **มีนโยบายเหมาะสม** มีนโยบายดีที่เป็นประโยชน์ทั่วถึง โปร่งใส ตรวจสอบได้ ไม่คอร์รัปชันเชิงนโยบาย

๕. **นิยมความยุติธรรม** ให้คนดีได้ดี ให้คนชั่วได้ชั่ว

๖. **นำสังคมสู่สันติภาพ** หลีกเลี่ยงสงคราม ป้องกันความรุนแรง ส่งเสริมความสงบสุขในทุกระดับ ตั้งแต่บุคคล ครอบครัว ชุมชน ประเทศชาติ และสากลโลก

ผู้คิดว่าตนปฏิบัติได้ดังนี้ จึงสมควรอาสาเป็นผู้แทน

ธรรมะผู้เลือกตั้ง

ธรรมะของผู้เลือกตั้ง ประชาชนทั่วไปที่ใช้สิทธิ์ใช้เสียงเลือกตั้งผู้แทนไปทำหน้าที่แทนตน มี ๕ ประการ คือ

๑. **พึ่งตนได้** เป็นตัวของตัวเอง ทั้งทางสติปัญญา ความคิด เศรษฐกิจและสังคม ไม่รอคอยอัศวินมาโปรด

๒. **ไม่เห็นแก่เงิน** ไม่ขายเสียง ไม่เลือกคนใช้เงินซื้อหรือคนใช้เงินหว่านทั้งทางตรงทางอ้อม ทั้งก่อนได้เป็นหรือขณะเป็นผู้แทน เพราะเขาจะต้องถอนทุนคืนอย่างแน่นอน

๓. **ไม่เดินตกหลุม** ไม่ตกเป็นเครื่องมือของกลุ่มคนผู้เสียผลประโยชน์ ไม่เข้าร่วมขบวนการป่วนชาติ

๔. **ไม่สุ่มเลือกเดา** ไปใช้สิทธิ์ โดยไม่เลือกใครเลยก็ยังดีเสียกว่าเลือกคนผิด เพราะไม่ได้คิดไต่ตรองให้ดีก่อน

๕. **เลือกเอาคนดี เก่ง กล้า** เลือกด้วยสติปัญญาให้ได้คนดี มีความสามารถ กล้าหาญ และเสียสละจริง ไม่ว่าคนผู้นั้นจะจนหรือรวย ก็ควรมีสิทธิ์ได้รับเลือกเสมอกัน

เมื่อประชาชนผู้เลือกตั้งปฏิบัติได้อย่างนี้ ประเทศชาติจึงจะไปรอด มิฉะนั้นแล้วไม่ช้าก็เร็วต้องล่มจมสถานเดียว

ธรรมะประชาธิปไตย

ธรรมะของระบอบอำนาจที่เป็นของประชาชน เพื่อสิทธิเสรีภาพของปวงชน มี ๕ ประการ คือ

๑. **คนดีมีโอกาส** คนดีเข้าถึงอำนาจ คนชั่วถูกจำกัดบทบาท ศีลธรรม นิติธรรม ยุติธรรม สันติธรรม จะได้ทั่วถึง

๒. **คนฉลาดถูกท้วงติง** ทุกส่วนโปร่งใส ตรวจสอบได้ไม่ผูกขาด คนทั้งชาติมีสิทธิ์รู้และแสดงความคิดเห็นได้

๓. **คนจริงมีพวกพ้อง** คนพูดจริงทำจริงในสิ่งที่ดีงามไม่ถูกทอดทิ้งให้โดดเดี่ยว การศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเป็นกระแสนำในสังคม ที่ทุกภาคส่วนให้ความสำคัญ

๔. **คนขัดข้องมีคนช่วย** คนจน คนเจ็บไข้ คนพิการ คนแก่ สตรีและเด็ก ได้รับการช่วยเหลือและคุ้มครอง สังคมมีคุณธรรม มีสวัสดิการและสาธารณสุขดีอย่างทั่วถึง

๕. **คนร่ำรวยรู้จักเสียสละ** ผู้นำ ผู้รู้ ผู้มีอิทธิพล คนร่ำรวย มีจิตเผื่อแผ่ ไม่เห็นแก่ตัว ไม่กลัวการเสียสละ

ระบอบที่มีธรรมะแบบนี้ จึงเรียกได้ว่า **"ประชาธิปไตย"** ถ้าไม่ใช่ชื่อว่า **"เผด็จการ"** ในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง.

ธรรมะสภา

ธรรมะของสภา (องค์กร) และสมาชิกของสภา (บุคคล) ในทุกระดับ มี ๗ ประการ คือ

๑. **ประชุมเนืองนิตย์** ขยัน ไม่เกียจคร้าน ไม่ให้งานคั่งค้าง จัดลำดับความสำคัญ เร่งงานก่อน ชะลองานหลัง

๒. **ระดมความคิด** ช่วยกันคิดและรวมจิตรวมใจ

๓. **แก้ไขผิด พิทักษ์ถูก** นำประเทศชาติและสังคมโลกให้พ้นทางชั่วทางทุกข์ ไปสู่ทางดีทางสุข และรู้รักษ์ธรรมชาติ

๔. **ผูกไมตรีกับบัณฑิต** เป็นมิตรกับประเทศ องค์กร หรือบุคคลที่ทรงความรู้ หรือมีอิทธิพลอยู่ในโลก

๕. **ดูแลสิทธิ์ของเด็ก สตรี และคนอ่อนแอ** ปกป้องคนแก่ คนพิการ สตรี และเด็ก ให้ปลอดภัยและมีเสรีภาพ

๖. **เที่ยงแท้มรดก** เห็นคุณค่ามรดกชาติและมรดกโลก

๗. **ยกย่องนักบุญและนักปราชญ์** ศรัทธาพระสงฆ์ เชื่อผู้นำศาสนา ปรึกษาผู้รู้ และมุ่งสู่ความถูกต้องดีงาม

ที่ประชุมของบัณฑิต คนคิดดี พูดดี ทำดี เรียกว่าสภา ถ้าไม่ใช่ก็จะกลายเป็น "ที่ซ่องสุม" ของกลุ่มคนชั่วคนเลว

ธรรมะประชาชน

ธรรมะของประชาชน (หรือธรรมะของคนดีทั่ว ๆ ไป ที่เรียกว่า "สัตบุรุษ" (คนรักสงบ) มี ๗ ประการ คือ

๑. **รู้เหตุ** (ธรรมะ) รู้ความจริง รู้สิ่งที่เป็นเหตุ ทำให้เชื่อในกฎแห่งธรรมและกฎแห่งกรรม ไม่งมงายไสยศาสตร์

๒. **รู้ผล** (อรรถะ) รู้เรื่องจริง รู้สิ่งที่เป็นผล ทำให้ตั้งเป้าหมายในชีวิตได้ถูกทาง เช่น มุ่งร่ำรวยต้องขยันอดออม

๓. **รู้ตน** (อัตตะ) ไม่ลืมตัว ไม่หลงตน ไม่ทะเยอทะยาน

๔. **รู้ประมาณ** (มัตตะ) รู้จักความพอดี มีเศรษฐกิจพอเพียง หลีกเลี่ยงการเป็นหนี้ สะสมทุนทรัพย์

๕. **รู้กาล** (กาละ) รู้เวลา เท่าทันยุคสมัย และเข้าใจกระแสแฟชั่น ทำให้ไม่ตื่นตาม แล้วทำในสิ่งที่ดีงาม

๖. **รู้สถาน** (ปริสา) รู้ความเป็นไปของสังคม เศรษฐกิจ ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม แล้วปฏิบัติตนได้เหมาะสม

๗. **รู้บุคคล** (บุคคล) รู้ทันคน เข้าใจคน เลือกคนเป็นเห็นแก่ส่วนรวม แล้วยกย่องคนดี รังเกียจคนเลว

ถ้าประชาชนส่วนใหญ่เป็นแบบนี้ สังคมก็จะเข้มแข็ง

ธรรมะสื่อมวลชน

ธรรมะของผู้สื่อสาร ผู้ให้ความรู้ เช่น ครูอาจารย์ เพื่อน นักข่าวหรือสื่อสารมวลชน มี ๗ ประการ คือ

๑. **เข้าถึงง่าย** เป็นคนน่ารัก น่าทักทาย น่าสนทนา เข้าหาปรึกษาแล้วสบายใจ

๒. **ได้พึ่งพา** เป็นคนน่าไว้วางใจ เพราะไม่มีพิษไม่มีภัย มีน้ำใจไมตรี และโอบอ้อมอารีตามสมควร

๓. **น่าชื่นชม** เป็นผู้เรียนรู้และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ

๔. **สมเหตุผล** พูดจาเข้าใจง่ายและได้สาระประโยชน์

๕. **ทนถ้อยคำ** รับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างได้

๖. **ล้ำลึกข่าว** เสนอเรื่องใดๆ แสดงได้อย่างละเอียด คลี่คลายปมอันสลับซับซ้อนให้ฟังง่าย ดูง่าย เข้าใจง่าย

๗. **หลีกฉาวโฉ่** เลี่ยงข่าวเลวร้าย ที่สื่อออกไปแล้วอาจทำลายสังคม หรือไม่เป็นประโยชน์ใด ๆ

ในยุคข่าวสารล้นโลกนี้ ผู้สื่อสารที่ดีจำเป็นจะต้องเลือกเรื่องดีๆ มา "ทำข่าว" คือจับประเด็นดีๆ ขึ้นมาให้เป็นข่าว

นักข่าวแมลงวัน (ชอบของเน่า) น่าจะสูญพันธุ์ได้แล้ว

ธรรมะผู้ให้ทาน

ธรรมะของผู้ให้ทาน ธรรมะของนักสังคมสงเคราะห์หรือรัฐผู้มีหน้าที่สงเคราะห์ประชาชน มี ๔ ประการ คือ

๑. **กรุณารีบด่วน** ช่วยเฉพาะกรณีที่ไม่ช่วยแล้วตาย หรือทุกขเวทนาสาหัส เช่น ผู้ประสบภัยพิบัติต่าง ๆ คนขอทานข้างถนนอย่าให้ หรือแม้แต่พระที่เรี่ยไรต่างถิ่น อย่าทำบุญ เพราะได้บุญน้อย แต่จะได้บาปมากตามมา (สังคมเสื่อม)

คนขอทาน ควรเรียกหน่วยงานสถานสงเคราะห์มา พระเรี่ยไร ควรเรียกพระวินยาธิการหรือตำรวจมา

๒. **เติมส่วนปัญญา** การให้ธรรมเป็นทานชนะการให้ทั้งปวง ให้ธรรมะคือให้สัมมาทัศนะ ความรู้และความดี

๓. **เร่งรัดพัฒนา** ให้แบบยั่งยืนคือให้โอกาสแก่ผู้ด้อยโอกาส สร้างปัจจัยพื้นฐานให้เขาพึ่งพาตนเองได้

๔. **ให้พึ่งพาตนเองได้** อบรมวิชาชีพ ฝึกหัดศิลปาชีพ ฝึกฝนฝีมือแรงงาน เพื่อช่วยทางกาย และอบรมสัมมาทัศนะและสัมมาปฏิบัติ เพื่อช่วยทางจิตใจ

ผู้ให้ทานทำได้อย่างนี้ ชื่อว่าเป็นผู้ให้ดีอย่างผู้มีปัญญา

ธรรมะผู้รับทาน

ธรรมะของผู้รับทาน ผู้ประสบภัยพิบัติ ผู้เจ็บไข้ ผู้พิการช่วยเหลือตนเองไม่ได้ มี ๔ ประการ คือ

๑. **รับพอรอดตาย** รับเท่าที่จำเป็น เพราะเห็นจริงว่าผู้รับของฟรีไม่มีเกียรติ ผู้รับที่ดีต้องมีของตอบแทน อย่างน้อยที่สุดก็คือ "คำขอบคุณ" ด้วยมโนธรรมสำนึกจริง

๒. **ขวนขวายพึ่งตนเอง** ลำบากเพียงใดต้องไม่งอมืองอเท้า เป้าหมายคือกลับมาพึ่งพาตนเองได้อีก หรือคิดไกลไปกว่านั้นคือจะต้องให้สังคมได้พึ่งพาอาศัยตนเองด้วย

๓. **รีบเร่งกู้ศักดิ์ศรี** เมื่อรับของฟรี ศักดิ์ศรีสูญหายก็ต้องรีบเร่งขวนขวายทำดีตอบแทน

๔. **กตัญญูกตเวทีต่อพระธรรม** เพราะสังคมนี้ยังมีพระธรรม มนุษย์จึงไม่ปล่อยให้เพื่อนร่วมโลกอดตาย เจ็บตาย หรือทุกขเวทนาสาหัส ธรรมะจึงมีพระคุณมาก ที่ผู้ได้รับทานควรสำนึกให้จงหนัก และควรตั้งปณิธานไว้ว่า ภายภาคหน้าจะตอบแทนพระธรรม เช่น ช่วยกันปฏิบัติและเผยแผ่ธรรมะ

ถ้าผู้รับทานทำได้เช่นนี้ ก็ชื่อว่าไม่เป็นผู้เสียศักดิ์ศรีเลย

ธรรมะผู้พิทักษ์ธรรม

ธรรมะของผู้รักษากฎหมาย เช่น ผู้พิพากษา อัยการ ทนายความ ตำรวจ องค์กรอิสระ มี ๕ ประการ คือ

๑. **ไม่ลำเอียง** เพราะรัก (ฉันทาคติ) ชัง (โทสาคติ) หลงผิด (โมหาคติ) ขลาดกลัว (ภยาคติ) ดำเนินการไปตามข้อเท็จจริง ตรงไปตรงมา ไม่เห็นแก่ญาติมิตร ไม่รับสินบน

๒. **เลี่ยงรุนแรง** มุ่งต่อความสงบสุขและความสามัคคีเป็นสำคัญ ไม่ว่าจะตัดสินอย่างไรก็เป็นไปเพื่อสิ่งนี้

๓. **แฝงกรุณา** ถ้าไม่เหลือบ่ากว่าแรงที่สังคมจะรับได้ ไม่ควรให้ใครต้องตายหรือติดคุกเพิ่มอีก ควรให้โอกาสคน

๔. **ประกอบด้วยปัญญา** รู้กฎแห่งธรรม กฎแห่งกรรม และกฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างลึกซึ้งและรอบด้าน

๕. **กล้าหาญเที่ยงธรรม** ผู้ทำผิดกฎหมายย่อมโกรธเกลียดผู้รักษากฎหมาย หรือถึงกับอาฆาตแค้นก็ได้ ดังนั้นจึงต้องมีความกล้า ไม่กลัวตาย จึงจะรักษากฎหมายได้

ถ้าผู้รักษากฎหมายปฏิบัติได้ดังนี้ แม้จะยังมีคนชั่วบ้างก็ยังหวังได้ว่า สังคมจะร่มเย็น และเป็นธรรม

สังคมอุดมธรรม

สังคมที่อุดมด้วยธรรมะ มากไปด้วยความถูกต้องดีงาม ย่อมประกอบด้วยลักษณะ ๕ ประการ คือ

๑. **เสรีภาพ** ภายใต้คำว่า "คิด พูด ทำดี" ได้โดยเสรี พึงเข้าใจว่าสังคมอุดมธรรมย่อมไม่ให้สิทธิ์คน "คิด พูด ทำชั่ว" ซึ่งทำให้ตัวเองและผู้อื่นเดือดร้อน เช่น สื่อสร้างสรรค์เสรีได้ แต่สื่อเลวร้ายรุนแรงต้องถูกจำกัด (ไม่ขัดหลักเสรีภาพ)

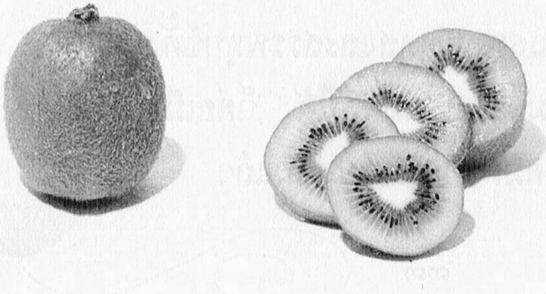
๒. **ภราดรภาพ** ไร้พรมแดน โลกทั้งผองพี่น้องกัน

๓. **สุขภาพ** ผู้คนใจดี มีความสุขใจ ร่าเริง แจ่มใส พลานามัยสมบูรณ์ มีโรคน้อย สิ่งแวดล้อมบริสุทธิ์

๔. **สันติภาพ** สงบสุข ไม่มีสงครามและความรุนแรง ครอบครัวอบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง ประเทศชาติมั่นคง

๕. **โพธิภาพ** รักการเรียนรู้ สรรพศาสตร์ ศิลปวิทยา เจริญก้าวหน้าทุกแขนง โดยเฉพาะ "ธรรมศาสตร์" สามารถนำพามนุษย์ให้หลุดพ้นสรรพกิเลสและสรรพทุกข์ทั้งปวงได้

สังคมอุดมธรรมจะบังเกิดมีจริงได้ ก็ต่อเมื่อประชากรในสังคมแต่ละบุคคลอุดมด้วยธรรมไปก่อนแล้ว

เศรษฐกิจ
พอเพียง

ธรรมะสัมมาชีพ

ธรรมะของผู้เลี้ยงชีพชอบ เลี้ยงชีวิตถูกทาง มีอาชีพสุจริต มี ๔ ประการ คือ

๑. **ขยันหา** (อุฏฐานสัมปทา) หมั่นเพียรเรียนรู้ ต่อสู้การงาน ไม่รอผลดลบันดาล ไม่ต้องการลาภลอย ไม่รอคอยโชคชะตา ไม่วิ่งเข้าหาการพนัน ยึดมั่นในสัมมาอาชีพ

๒. **รักษาดี** (อารักขสัมปทา) มีน้อยใช้น้อย มีมากใช้พอประมาณ จัดสรรปันส่วน ควรใช้จึงใช้ ควรเก็บต้องเก็บ มีเหลือเป็นทุน แบ่งทำบุญตามสมควร ไม่ตระหนี่ถี่เหนียว และไม่สุรุ่ยสุร่าย ใช้จ่ายอย่างมีเหตุมีผล

๓. **มีเพื่อนงาม** (กัลยาณมิตตตา) คบคนดี คนที่แนะนำสัมมาชีพให้ ไม่คบคนติดการพนันหรือเมามัวในอบายมุข

๔. **มีความพอเพียง** (สมชีวิตา) เลี้ยงชีพโดยไม่โลภ มีความสุขเรียบง่าย ร่ำรวยก็ได้ แต่ต้องช่วยเหลือคนยากจน ร่ำรวยแล้วไม่ช่วยเหลือคน เป็นบาป มีทรัพย์เป็นมลทิน

คนมีธรรมะจะดูหมิ่นคนรวยที่ไม่เสียสละ เพราะเห็นว่าเป็นคนหลงโลกมายา สุขสบายในชาตินี้ แต่มีทุคติในชาติหน้า

ธรรมะนักลงทุน

ธรรมะของนายทุน ตลาดหลักทรัพย์ หรือกองทุนต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน มี ๕ ประการ คือ

๑. **หลีกเลวร้าย** เลิกหรือลดการลงทุนในสิ่งเลวร้ายที่บ่อนทำลายสังคม (มิจฉาอาชีวะ) เช่น ธุรกิจอบายมุข

๒. **หมายดีงาม** ระดมส่งเสริมการลงทุนในสิ่งดีงามที่มีประโยชน์และสร้างสรรค์สังคม (สัมมาอาชีวะ) เช่น ธุรกิจสร้างปัญญา สร้างสัมมาทัศนะและสัมมาปฏิบัติ

๓. **ความทั่วถึง** ลงทุนโดยไม่ก่อให้เกิด "รวยกระจุกแต่จนกระจาย" (สร้างความร่ำรวยให้กับคนส่วนน้อย แต่ไปบ่อนทำลายคนส่วนใหญ่ให้ยากจนลง)

๔. **สังคมพึ่งได้** แบ่งกำไรส่วนหนึ่งบำรุงพระศาสนา การศึกษา ศิลปะ วัฒนธรรม และสังคมสงเคราะห์

๕. **ไม่ทำลายธรรมชาติ** ใช้ทรัพยากรของโลกเท่าที่จำเป็น เน้นการอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม

ถ้านักลงทุนทำได้แบบนี้ ชื่อว่าเป็นทุนนิยมดี ไม่มีเหตุอันน่ารังเกียจเลย แต่ถ้าทำไม่ได้ก็น่ารังเกียจที่สุด

ธรรมะแรงงาน

ธรรมะของผู้ใช้แรงงาน ข้าราชการ พนักงานบริษัท กรรมกร นายช่าง ศิลปิน ฯลฯ มี ๕ ประการ คือ

๑. **ทำตามคำสั่ง** ทำไม่เกินหน้าที่ ทำไม่หนีความรับผิดชอบ ทำตามที่ได้รับมอบหมาย ทำให้ทันและให้เรียบร้อย

๒. **หวังเท่าที่ได้** ทำงานเพื่องาน ไม่ทำงานเพื่อเงิน (ถ้าอยากรวยจริงๆ ใช้แรงงานอย่างเดียว ร่ำรวยไม่ได้)

๓. **ทำงานด้วยใจ** ขยันหมั่นเพียร เรียนรู้และพัฒนาฝีมือแรงงานให้ดีขึ้น ยิ่งเก่ายิ่งเก่ง ทำได้ดี ทำได้มากกว่าเดิม

๔. **ห่างไกลอบายมุข** ห่างไกลสิ่งเสพติด ไม่คิดเที่ยวปาร์ตี้หื่นกาม ไม่ตื่นตามแฟชั่น การพนันไม่มั่ว คนชั่วไม่คบ

๕. **เป็นสุขสมถะ** ลด เลิก ละการก่อหนี้ ใช้จ่ายเท่าที่มี ดำรงชีวิตเรียบง่าย สุขสงบเพราะได้พบพระธรรม

ถ้าผู้ใช้แรงงานปฏิบัติได้ดังนี้ ก็จะเป็นคนที่มีความสุขและสงบเยือกเย็นที่สุด เพราะเป็นผู้มีภาระน้อย

ถ้ามองให้ความสุขสงบเย็นเป็นทรัพย์ ผู้ใช้แรงงานก็น่าจะกลายเป็น "เศรษฐีทางใจ" ได้ง่ายกว่านายทุน

ธรรมะเกษตรกร

ธรรมะของชาวนา ชาวไร่ ชาวสวน ชาวฟาร์มปศุสัตว์ ตลอดถึงชาวประมง มี ๖ ประการ คือ

๑. **สู้งานหนัก** ขยัน อดทน บากบั่น หมั่นเพียร

๒. **รักงานยาก** ทดลองวิธีการใหม่ๆ อยู่เสมอ

๓. **มากเรียนรู้** ศึกษาเล่าเรียนไปตลอดชีวิต จากสื่อต่างๆ หรือเข้ารับการอบรมเป็นครั้งคราว

๔. **อยู่พอเพียง** ไม่ก่อหนี้โดยไม่จำเป็น ถ้าจำเป็นก็กู้หนี้แต่น้อย อยู่ง่าย กินง่าย ใช้จ่ายอย่างประหยัด สมถะ สงบเย็น เน้นคุณธรรมและวัฒนธรรมประเพณี

๕. **หลีกเลี่ยงอบายมุข** ห่างไกลสิ่งเสพติด ไม่คิดเที่ยวกลางคืน ไม่ตื่นตามแฟชั่น การพนันไม่มั่ว คนชั่วไม่คบ

๖. **สุขที่รักษ์ธรรมชาติ** ใช้แผ่นดิน ผืนน้ำ ลำธาร ป่าไม้ และทรัพยากรของโลกเท่าที่จำเป็น เน้นการอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม เป็นสุขและสนุกสนานท่ามกลางธรรมชาติ

ถ้าเกษตรกรปฏิบัติได้ดังนี้ ก็จะเป็นคนที่มีความสุขและสงบเยือกเย็นง่ายที่สุด เพราะอยู่ใกล้ชิดธรรมชาติ

ธรรมะพ่อค้า

ธรรมะของพ่อค้าแม่ค้า ทั้งขายส่ง ขายปลีก ขายตรง มี ๕ ประการ คือ

๑. **ขายของดี** ขายของดีที่ไม่ผิดศีลธรรมและกฎหมาย และไม่ค้ากำไรเกินควร แต่ก็ต้องไม่ให้ขาดทุน คือต้องได้กำไรพอกินพอใช้ และมีเหลือเป็นทุนหมุนเวียนกิจการ

๒. **ฟรีของเหลือ** ของที่เหลือ เสียต้องทิ้ง อย่าย้อมแมวขาย ถ้ายังพอใช้ได้ควรแจกจ่ายเป็นของแถม หรือทานเป็นของบริจาคให้กับสาธารณะหรือแก่ผู้ขัดสน

๓. **เอื้อเฟื้อสังคม** แบ่งกำไรส่วนหนึ่งบำรุงพระศาสนา การศึกษา ศิลปะ วัฒนธรรม และสังคมสงเคราะห์

๔. **นิยมทำบุญ** หมั่นทำบุญตักบาตร ถวายสังฆทาน ไหว้พระสวดมนต์ อุทิศส่วนกุศลและกราบไหว้บรรพบุรุษ

๕. **ตอบแทนคุณลูกค้า** สำนึกในอุปการคุณของลูกค้า หาโอกาสตอบแทน เช่น ลดราคาสินค้าตามโอกาส

พ่อค้าแม่ค้าผู้ปฏิบัติได้ดังนี้ ย่อมเป็นที่นับถือของลูกค้า กิจการย่อมยั่งยืนและเจริญรุ่งเรือง

ธรรมะเจ้าหนี้

ธรรมะของผู้ปล่อยเงินให้กู้ ธนาคาร บริษัทหลักทรัพย์ บริษัทเครดิตต่างๆ มี ๗ ประการ คือ

๑. **เอาดอกเบี้ยแต่น้อย** ไม่เกินที่กฎหมายกำหนด

๒. **ปล่อยไปเหมือนให้ก่อน** ทำใจไว้ว่า หนี้อาจสูญ อาจถูกโกงหรือลูกหนี้ไม่มีเงินมาใช้คืนก็เป็นได้ ให้ทานไป

๓. **นอนให้หลับอย่านับวัน** ถ้าจะได้คืนก็ได้คืนมาเอง ถ้าจะไม่ได้คืน ต่อให้นอนตาค้างอย่างไร ก็ไม่มีวันได้คืน

๔. **เท่าทันคนหลอกลวง** ตามทวงบ้าง สร้างกรอบกติกา หาวิธีเก็บคืนที่ไม่ผิดศีลธรรมและกฎหมาย

๕. **เสริมดวงด้วยบุญทาน** รายได้จากดอกเบี้ยเงินกู้ ทางศาสนาถือว่ามีมลทิน (เหมือนหากินบนหลังคน) ควรแก้เคล็ดด้วยการทำบุญบำรุงพระศาสนา และช่วยเหลือสังคม

๖. **สร้างงานหลักประกัน** ทำอาชีพอย่างอื่นด้วย

๗. **สร้างสรรค์สังคมโลก** แบ่งรายได้บางส่วนบำรุงพระศาสนา แก้ปัญหาสังคม อนุรักษ์และฟื้นฟูธรรมชาติ

ถ้าเจ้าหนี้ปฏิบัติได้ดังนี้ ก็พอมีเหตุผลแก้คำตำหนิได้

ธรรมะลูกหนี้

ธรรมะของผู้กู้เงินผู้อื่นมา มี ๗ ประการ คือ

๑. **กู้เท่าที่จำเป็น** กู้เป็นทุนหมุนเวียนสร้างรายได้ใหม่ ไม่กู้กินกู้ใช้แบบสุรุ่ยสุร่ายเกินตัว

๒. **เห็นช่องทางสร้างรายได้** รู้จักวางแผนก่อนกู้ยืม ไม่เข้าข้างตัวเอง ศึกษาให้รอบคอบ และเพียรทำให้สำเร็จ

๓. **ใช้คืนตรงเวลา** อย่าเสียเครดิต

๔. **อย่าเสียดายดอกเบี้ย** คิดเสียว่าเป็นคุณค่าน้ำใจ เขากล้าให้เรายืม เราก็ต้องกล้าให้กำไรตอบแทนเขาไป

๕. **มาเฟียอย่าไปกู้** ผู้มีอิทธิพลที่ชอบขูดเลือดจากปู คิดดอกเบี้ยเกินควร อย่าเข้าใกล้ อย่าไปกู้

๖. **สู้ทุกทางที่สุจริต** สอนใจตัวเองว่า เราลำบากถึงกับต้องกู้หนี้ยืมสินขนาดนี้แล้ว ถ้าไม่สู้งานหนัก ไม่รักงานยาก ไม่บากบั่นหมั่นเพียร จะไปรอดได้อย่างไร ?

๗. **รักษาจิตให้มีกำลังใจ** อย่าวิตกกังวลจนเสียงาน ทำหน้าที่ให้ดีที่สุด ผลจะเป็นเช่นไร สุดแท้แต่ฟ้าดิน (กรรม)

ถ้าลูกหนี้ปฏิบัติได้ดังนี้ คงเป็นหนี้ไม่นานหรอก

ธรรมะเศรษฐี

ธรรมะของเศรษฐี คนมีทรัพย์ คนร่ำรวย องค์กรหรือรัฐบาลที่มั่งคั่ง มีเงินคงคลังมาก มี ๔ ประการ คือ

๑. **เลี้ยงตนและคนรอบข้าง** คือบริหารกิจการภายในให้เป็นไปโดยไม่ฝืดเคืองเกินไป และไม่ฟุ้งเฟ้อเกินเหตุ

๒. **สร้างงานให้มั่นคงก้าวหน้า** เอาใจใส่สร้างรายได้ด้วยเกษตรกรรม อุตสาหกรรม และพาณิชยกรรม

๓. **เก็บรักษาไว้ในคราวจำเป็น** เก็บออมไว้ส่วนหนึ่งเพื่อเป็นที่พึ่งในยามยาก เช่น สงคราม วิบัติภัย เจ็บไข้ได้ป่วย

๔. **บำเพ็ญบุญและสาธารณประโยชน์** จัดสรรส่วนหนึ่งบำรุงพระศาสนา การศึกษา ศิลปะ วัฒนธรรม และสังคมสงเคราะห์ต่างๆ

บุคคล องค์กร หรือรัฐบาลผู้เป็นเศรษฐี ถ้าทำได้เช่นนี้ย่อมเจริญรุ่งเรือง มั่งคั่งและมั่นคงสืบไป

อนึ่ง จะเน้นหนักในข้อหนึ่งข้อใด ย่อมเป็นไปตามเหตุปัจจัย ยุคสมัย และสถานการณ์ในตอนนั้นๆ อันจำเป็นต้องใช้สติปัญญาหรือวิชาการ (เศรษฐศาสตร์) มากำกับ

ธรรมะคนจน

ธรรมะของคนจน คนขัดสน คนอนาถา คนพิกลพิการ คนแก่ชรา มีอยู่ ๖ ประการ คือ

๑. **กินแต่น้อย** กินน้อยตายยาก กินมากตายเร็ว กินมากเกินไปทำให้เกิดโรค และวันหลังอาจไม่มีจะกิน

๒. **นอนพออิ่ม** นอนน้อยตายยาก นอนมากตายเร็ว นอนมากเกินไปทำให้เกิดโรค และชื่อว่าเกียจคร้าน งานไม่ทำ เมื่อจนอยู่แล้ว ไม่ขยันทำงาน จะเอาที่ไหนมากิน

๓. **ยิ้มให้ออก** รอยยิ้มคือยาบำรุงใจที่สำคัญที่สุด

๔. **บอกให้รู้** อย่าอายเพราะจน แต่จงอายเพราะชั่ว ยอมรับสภาพได้ มีคนให้ทานช่วยเหลือ รับเท่าที่จำเป็น

๕. **สู้ให้เห็น** สู้งานทุกอย่างเต็มกำลังความสามารถ เท่าที่สังขารอำนวยให้ ไม่งอมืองอเท้า อยู่อย่างมีศักดิ์ศรี

๖. **เย็นให้ประจักษ์** หากจะต้องอดตายไปจริงๆ สิ่งที่ยังพอทำได้ คือ "ทำใจ" ให้เย็น ให้ดับ ให้ยอมรับชะตากรรมอย่างกล้าหาญ แบบเจ็บจนแต่กาย แต่ใจไม่เจ็บไม่จน

ถ้าคนจนทำได้อย่างนี้ บางทีแม้เศรษฐีก็ยังต้องอาย

ธรรมะสหกรณ์

ธรรมะของสหกรณ์ กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ ธนาคาร-หมู่บ้าน กองทุนหมู่บ้าน มี ๔ ประการ คือ

๑. **สามัคคี** คิดดี พูดดี ทำดี โอบอ้อมอารี มีเมตตา ปรารถนาดีต่อกัน หมั่นประชุมระดมความคิดอิสระ ยึดธรรมเป็นสำคัญ ยอมรับเสียงส่วนใหญ่ เคารพเสียงส่วนน้อย

๒. **มีวินัย** ปฏิบัติตามหลักศีลธรรม กฎหมาย และกฎระเบียบของหมู่คณะ กู้หนี้เท่าที่จำเป็น ใช้คืนตามกำหนด ขยันหมั่นเพียร อดทนและอดออม ลด เลิก ละอบายมุข

๓. **ใฝ่พัฒนา** วิจัย ค้นคว้า ศึกษา เรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นนักผลิตและพาณิชยกร คิดใคร่ครวญเสียก่อนจึงบริโภค

๔. **รักษามรดก** อนุรักษ์และฟื้นฟูธรรมชาติ ดูแลรักษาพระศาสนา การศึกษา ศิลปะ และวัฒนธรรม นำสังคมไปสู่ความอุดมธรรมะ อุดมปัญญา และอุดมเศรษฐกิจ

ถ้าสหกรณ์หรือกลุ่มคนผู้เกื้อกูลกันและกันปฏิบัติได้ดังนี้ ย่อมมีแต่ความเจริญก้าวหน้า บุคคลเข้มแข็ง ชุมชนมั่งคั่ง ประเทศชาติมั่นคง ดำรงโลกไว้ในสันติภาพ

เศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง หรือการดำรงชีพที่ประกอบด้วยธรรมะและอุดมด้วยปัญญา มี ๖ ประการ คือ

๑. **เลี้ยงตัวได้** ประชาชนพึ่งพาตนเองได้ ใช้ชีวิตอย่างไม่ประมาท ห่างไกลอบายมุข มีสุขสงบอยู่ในสัมมาชีพ เป็นนักผลิต ไม่หวังผลดลบันดาล ไม่เรียกร้องจากรัฐมาก

๒. **ให้ปันเป็น** เมื่อใจไม่โลภ ก็รู้จักพอและแบ่งปันเป็น เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมสำคัญยิ่งกว่าประโยชน์ส่วนตัว

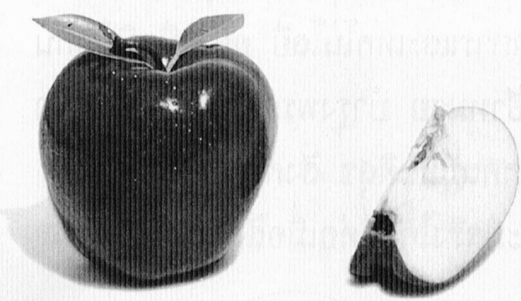
๓. **เน้นถ้วนทั่ว** เป็นระบบที่จนกระจุก รวยกระจาย การเมืองโปร่งใส สังคมสามัคคี มีคุณธรรม และยุติธรรม

๔. **ล้อมรั้วธรรมชาติ** ใช้ทรัพยากรของชาติและของโลกเท่าที่จำเป็น เน้นการอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม

๕. **สามารถแข่งขัน** ถ้าเป็นทุนนิยมก็อุดมด้วยธรรม มากด้วยสติปัญญา วิทยาการและเทคโนโลยี อย่างมีภูมิคุ้มกัน

๖. **สันติสุขเป็นเป้าหมาย** บำรุงพระศาสนา การศึกษา ศิลปะ และวัฒนธรรม บุคคลมีสันติสุข สังคมโลกมีสันติภาพ

เศรษฐกิจแบบนี้จะมีจริงได้ ก็ต่อเมื่อสังคมอุดมธรรม

มนุษย์
สมบูรณ์

รุ่งอรุณแห่งชีวิต

คนเราเกิดมา ไม่มีอะไรแตกต่างไปจากสัตว์เดรัจฉาน ทั้งมีพัฒนาการอีกหลายด้านด้อยกว่าสัตว์เดรัจฉานด้วยซ้ำไป เอาง่ายๆ สัตว์อื่นแทบทุกชนิดเลี้ยงตัวเองได้ภายในไม่กี่วัน หรือไม่กี่นาที แต่คนไร้หรือเสื่อมสัญชาตญาณนี้ กว่าที่จะเลี้ยงตัวเองได้กินเวลาหลายปี และหมดเปลืองเป็นอันมาก

แต่คนหรือมนุษย์นี้ก็มีดีกว่าสัตว์เดรัจฉานทั้งปวง ตรงที่ฝึกฝนตนเองได้อย่างไม่มีที่สิ้นสุดทั้งทางกายและทางจิต

และการฝึกฝนตนเอง เกิดได้จากปัจจัย ๒ ประการ คือ

๑. **ปัจจัยภายใน** *(โยนิโสมนสิการ)* ความคิดพิจารณาโดยแยบคายจากความรู้จัก รู้จำ รู้จริง และรู้แจ้ง

๒. **ปัจจัยภายนอก** *(ปรโต โฆสะ หรือ กัลยาณมิตร)* การได้ผู้เลี้ยงดูดี มีเพื่อนเป็นแบบอย่าง และท่ามกลางสังคมและสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวย

ถ้าปราศจากปัจจัย ๒ ประการนี้ ชีวิตก็จะสูญสลาย คล้ายตะวันชิงพลบ สนธยาลาลับไปโดยไม่ทันได้รุ่งอรุณ

บุรพนิมิตแห่งมรรค

ก่อนกว่าจะรู้ทางเดิน ทางดำเนินชีวิตที่ถูกต้องดีงาม จะต้องพบเครื่องหมายแรก ๗ ประการ ดังนี้

๑. **มีมิตรดี** *(กัลยาณมิตตตา)* มีบุญเกิด พ่อแม่ผู้อบรมเลี้ยงดูเป็นคนดี ในสังคมอุดมธรรม กลางธรรมชาติบริสุทธิ์

๒. **มีศีล** *(สีลสัมปทา)* มีบุญสอน เชื่อฟังพ่อแม่ผู้อบรม มีระเบียบวินัย มีกาย วาจา ใจเรียบร้อยดีงาม

๓. **มีใจ** *(ฉันทสัมปทา)* มีบุญสร้าง ขยันหมั่นเพียรเรียนรู้ ฝึกฝนกายวาจาใจ ด้วยฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา

๔. **มีตน** *(อัตตสัมปทา)* มีสุขภาพทางกายและจิตดี

๕. **มีเหตุผล** *(ทิฏฐิสัมปทา)* มีความคิดเห็นที่ถูกทาง

๖. **มีสติ** *(อัปปมาทสัมปทา)* มีความรู้สึกตัวทั่วพร้อม ไม่ลุ่มหลงมัวเมาในโลกธรรมและอบายมุข รู้ ตื่น และเบิกบาน

๗. **มีวิธีคิด** *(โยนิโสมนสิการ)* มีปัญญาพิจารณาชีวิต จิต สังคม ธรรมชาติ อย่างเป็นระบบ ด้วยสัมมาวิทยาศาสตร์ ไม่งมงายไสยศาสตร์ และไม่ยึดติดมิจฉาวิทยาศาสตร์

เมื่อมีบุรพนิมิตนี้ ทางชีวิตก็เหมือนมีเข็มทิศชี้

ประตูบาปและบุญ

ประตูหรือช่องทางเข้าออกของบาปและบุญในชีวิตคน มี ๓ ทาง คือ

๑. **กาย** *(กายทวาร)* ช่องทางคือกาย เป็นที่ผ่านเข้าออกของการกดขี่ ข่มเหง เข่นฆ่า, ลักขโมย จี้ ปล้น ยักยอก, คบชู้ สำส่อน, อันเป็นบาป. หรือของการช่วยเหลือผู้บาดเจ็บล้มป่วย, สร้างตน สร้างครอบครัวและสังคมด้วยสัมมาอาชีพ, เติมเต็มชีวิตคู่ด้วยความซื่อสัตย์และจริงใจ อันเป็นบุญ.

๒. **วาจา** *(วจีทวาร)* ช่องทางคือวาจา เป็นที่ผ่านเข้าออกของคำพูดเท็จ หยาบคาย ทำลายสามัคคี ไม่มีประโยชน์ หรือของคำจริง อ่อนหวาน สมานสามัคคี และมีประโยชน์

๓. **ใจ** *(มโนทวาร)* ช่องทางคือใจ เป็นที่ผ่านเข้าออกของความโลภ โกรธ หลง, ริษยา มานะ อวิชชา, หรือของความไม่โลภ ไม่โกรธ ไม่หลง, เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา, ศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิ ปัญญา เป็นต้น

ทุกคนเกิดมามีประตู ๓ บานนี้ด้วยกันทุกคน ต่างกันแต่ใครจะปิดป้องกันหรือเปิดต้อนรับบาปหรือบุญก็เท่านั้น

ธรรมนูญชีวิต

หลักการใหญ่ในชีวิต เพื่อพิชิตเป้าหมาย ชนะใจตนเอง หลุดพ้นจากกิเลสและทุกข์ทั้งปวงได้ มี ๘ ประการ คือ

๑. **อย่างมงาย** อย่าเชื่อง่าย เพียงแค่ได้ยินได้ฟังมา ได้พบได้เห็นมา ได้ศึกษาเล่าเรียนมา ได้พิจารณาด้วยเหตุผล หรือแม้ได้คิดค้นทดลองแล้ว สรุปว่า *อย่ารีบปิดประตูปัญญา* ไม่ว่ากรณีใดๆ คือศึกษาเรียนรู้ไปตลอดชีวิต

๒. **หงายทิฐิ** เปิดใจกว้าง ฟังความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างเคารพและเรียนรู้ แสดงความคิดเห็นของตนอย่างถ่อมตนและเจียมตัว คือ*เปิดประตูปัญญา*ไว้ตลอดเวลา

๓. **ดำริชอบ** คิดอ่านการใดๆ ต้องไม่เป็นไปเพื่อทำให้ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน มีแต่จะเป็นไปเพื่อให้ตนเองและผู้อื่นได้รับประโยชน์และความสุข ทั้งจะต้องเป็นไปเพื่อความร่มเย็นตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชน ประเทศชาติ จนถึงทั้งโลก

๔. **ประกอบไตรสิกขา** ฝึกฝน*กายวาจา*ให้เรียบร้อยเข้ากับสังคมได้ดี ฝึกฝน*จิต*ให้มีสติและสมาธิมั่นคงคล่องแคล่ว และฝึกฝน*ปัญญา*ให้เท่าทันกิเลสและกองทุกข์ทั้งปวงได้

๕. **อย่าเห็นแก่ตัว** เราทั้งผองล้วนแต่เป็นพี่น้องกัน สรรพสิ่งทั้งสากลล้วนสัมพันธ์โยงใยเป็นปัจจัยของกันและกัน ส่งผลกระทบถึงกันและกัน ไม่มีใครหรือสิ่งหนึ่งสิ่งใดดำรงอยู่โดยเอกเทศ คนเห็นแก่ตัว คือคนชั่วคนโง่และผิดกฎธรรมชาติ ก่อให้เกิดภาวะแปลกแยก ขัดแย้ง เคร่งเครียด และเป็นทุกข์ทั้งแก่ตนเอง ผู้อื่น และสังคมโดยรวมด้วย

๖. **อย่ากลัวการฝึกฝน** เกิดเป็นคนต้องฝึกฝนเรื่อยไป เพราะการฝึกฝนกาย วาจา ใจ เป็นคุณสมบัติของความเป็นคน ถ้าเว้นว่างการฝึกฝนคนก็ไม่ต่างอะไรกับสัตว์เลย หรือเผลอๆ จะสู้สัตว์เดรัจฉานไม่ได้ด้วยซ้ำไป

๗. **ทนพากเพียรจนถึงฝั่ง** "ฝั่ง" ของมวลมนุษย์ คือ ความหลุดพ้นจากสรรพกิเลสและสรรพทุกข์ อาชีพ การงาน การบ้าน การเมือง การศึกษา ศิลปะและวัฒนธรรม ถ้าหากเป็นไปอย่างถูกทางก็จะต้องสอดคล้องกับธรรมนูญข้อนี้

๘. **เป็นพลังของแผ่นดิน** แม้จะยังไม่หลุดพ้น หรือหลุดพ้นแล้วก็ตาม มวลมนุษย์ล้วนมีหน้าที่เป็นพลังของแผ่นดินด้วยกันทั้งนั้น ได้อาศัยแผ่นดินแล้ว ต้องทำความดีตอบแทนคุณแผ่นดินด้วย จึงจะไม่เสียชาติเกิด.

หลักการศึกษา

ชีวิตจะก้าวหน้า พัฒนา "คน" ไปสู่ความเป็น "มนุษย์" ที่สมบูรณ์ได้ต้องอาศัยไตรสิกขา การศึกษา ๓ ประการ คือ

๑. **ศีล** การศึกษา อบรม ฝึกฝน พัฒนากายและวาจาให้เรียบร้อยดีงาม คือกายมีสุขภาพดี มีกิริยามารยาทงาม วาจาพูดความจริง อ่อนหวาน สมานสามัคคี และมีประโยชน์ เคารพกฎกติกา เข้ากับสังคมและอยู่กับธรรมชาติได้ดี

๒. **สมาธิ** การศึกษา อบรม ฝึกฝน พัฒนาจิตให้มีสติและสมาธิมั่นคง คล่องแคล่ว แน่วแน่ และอ่อนโยน ควรแก่การทำงานและเผชิญปัญหาข้อขัดข้องได้อย่างไม่หวั่นไหว

๓. **ปัญญา** การศึกษา อบรม ฝึกฝน พัฒนาความรู้และความคิดให้ถูกทางอย่าง*รู้จัก* (สักว่ารู้เหมือนสัตว์ป่า) *รู้จำ* (รู้พอนึกได้เหมือนสัตว์เลี้ยง) *รู้จริง* (รู้พอแยกแยะได้เหมือนคน) และ*รู้แจ้ง* (รู้อริยสัจ ๔ คือทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค ในกาย จิต สังคม และธรรมชาติ) อย่างบริสุทธิ์บริบูรณ์สิ้นเชิง

การศึกษาที่ดีต้อง "หนึ่งจิตใจ สองทักษะ สามความรู้" ไม่ใช่หนึ่งความรู้ สองทักษะ สามจิตใจ อย่างที่ทำกันอยู่

ความจริงอันประเสริฐ

ความรู้ชัดเจนเห็นแจ้งจริงในสรรพสิ่ง คือชีวิต สังคม และธรรมชาติ ที่เรียกว่า อริยสัจ มี ๔ ประการ คือ

๑. **ทุกข์** รู้ความเป็นจริง สิ่งที่เป็นปัญหา สภาวะที่บีบคั้น กดดัน เป็นทุกข์ ทางกายคือความจน เจ็บ แก่ ตาย ทางใจคือความโศก เสียใจ หนักใจ อึดอัดใจ มืดมน

๒. **สมุทัย** รู้ความเป็นจริง สิ่งที่เป็นสาเหตุ เข้าใจกิเลส คือรัก โลภ โกรธ หลง ความยึดมั่นถือมั่นต่างๆ

๓. **นิโรธ** รู้ความเป็นจริง สิ่งที่หมดปัญหา สภาวะที่ปลอดโปร่ง โล่งสบาย เป็นสุข ทางกายคือหายจน พ้นเจ็บ แก่ ตาย ทางใจคือความสงบ เยือกเย็น สุขุม นุ่มนวล

๔. **มรรค** รู้ความเป็นจริง สิ่งที่เป็นทางออก เห็นวิธีการดับกิเลส สิ้นรัก โลภ โกรธ หลง คลายความยึดมั่นถือมั่นต่างๆ เป็นอยู่โดยเห็นถูก คิดถูก พูดดี ทำดี เลี้ยงชีพดี มีความเพียรดี มีสติดี และมีสมาธิดี

เพราะมารู้ความจริงอันประเสริฐทั้ง ๔ ประการนี้ ทำให้คนกลายเป็นมนุษย์ ผู้ประเสริฐสุด ยิ่งกว่าเทพและสรรพสัตว์

ทางสายกลาง

ทางสายกลาง คือทางชีวิตที่ดีงาม ที่ถูกต้อง สอดคล้องกับธรรมชาติ (ไม่ใช่ทางลุ่มๆ ดอนๆ แบบดีชั่วปนกันไป อย่างที่มีบางคนเรียกเอาเอง) มี ๘ ประการ คือ

๑. **เห็นถูก** *(สัมมาทิฏฐิ)* เห็นสภาวธรรม อิทัปปัจจยตา ปฏิจจสมุปบาท กฎแห่งกรรม ตามความเป็นจริง

๒. **คิดถูก** *(สัมมาสังกัปปะ)* คิดเมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา ไม่คิดหมกมุ่นกาม พยาบาท และมุ่งเบียดเบียน

๓. **พูดดี** *(สัมมาวาจา)* พูดคำจริง อ่อนหวาน สมาน-สามัคคี และมีประโยชน์

๔. **ทำดี** *(สัมมากัมมันตะ)* ไม่ข่มเหง รังแก ตี ฆ่าสัตว์อื่น ไม่ลักขโมยของผู้อื่น ไม่ล่วงเกินคนรักของผู้อื่น สงเคราะห์คนแก่ พิการ จน เจ็บ และช่วยเหลือสังคม

๕. **เลี้ยงชีพดี** *(สัมมาอาชีวะ)* มีอาชีพสุจริต ไม่ผิดศีลธรรมและกฎหมาย ไม่ค้าขายเอากำไรเกินควร

๖. **มีความเพียรดี** *(สัมมาวายามะ)* พากเพียรพยายามละความชั่วที่ทำแล้ว ระวังความชั่วที่ยังไม่ทำ ทำความดีที่ยัง

ไม่ทำ และรักษาความดีที่ทำแล้วให้ยั่งยืน หรือเพียรในการบำเพ็ญศีล สมาธิ และปัญญาให้บริบูรณ์

๗. **มีสติดี** *(สัมมาสติ)* ตามความคิดตนเองทัน คือรู้ตัวทั่วพร้อมขณะทำ พูด คิด อยู่ในทุกอิริยาบถ หรือรู้ตัวทั่วพร้อมใน*กาย*หรือรูปธรรมทั้งปวง ใน*เวทนา*หรือความรู้สึก หนาว ร้อน อ่อน แข็ง สุข ทุกข์ เป็นต้น ใน*จิต*หรือความนึกคิดที่เป็นกุศล อกุศล หรือเป็นกลางๆ และใน*ธรรม* ได้แก่ นิวรณ์ ขันธ์ ธาตุ อายตนะ เป็นต้น

๘. **มีสมาธิดี** *(สัมมาสมาธิ)* หยุดความคิดตนเองได้ คือตั้งใจคิด พูด ทำในเรื่องใด จิตก็มั่นคงอยู่ในเรื่องนั้น ไม่ฟุ้งซ่านไปเรื่องอื่น ในระดับวสี (ช่ำชอง) ได้แก่ฌานสมาบัติ

ทางสายกลางที่แท้จริงเป็นเช่นนี้ ภาษาบาลีเรียกว่า มัชฌิมาปฏิปทา แปลว่า "ทางสายกลาง" นั่นเอง (ปฏิปทา แปลว่า ทาง หรือแนวทาง) มีชื่ออีกอย่างหนึ่งว่า "อริยมรรค" แปลว่า "ทางประเสริฐ" ที่รู้กันทั่วไปว่า "มรรค ๘" นั่นเอง ที่ว่าประเสริฐเพราะเป็นทางไปสู่พระนิพพานอันสูงสุด

สามัญลักษณ์

ลักษณะทั่วไปในสรรพสิ่ง ทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต ทั้งที่เป็นรูปทั้งที่เป็นนาม มี ๓ ประการ คือ

๑. **ไม่เที่ยง** *(อนิจจัง)* ความไม่คงที่ ความแปรปรวนไปตามเหตุปัจจัย ความไม่เป็นอิสระ ความเชื่อมโยงสัมพันธ์และเป็นเหตุปัจจัยของกันและกัน โดยสรุปเกิดขึ้นในเบื้องต้นแปรปรวนในท่ามกลาง และแตกดับไปในที่สุด (แต่ก็ไม่ขาดสูญเพราะเป็นปัจจัยส่งต่อแบบวัฏฏจักร)

๒. **เป็นทุกข์** *(ทุกขัง)* ความอึดอัด กดดัน เคร่งเครียดอัดแน่น ระเบิด ยึดถือยาก หากยึดถือย่อมเป็นทุกข์ซ้ำไปอีกชั้นหนึ่ง (ถ้าไม่ยึดติด ก็สักว่าเป็นสภาวทุกข์ แต่ใจไม่ทุกข์ด้วยพอใจเผลอยึดติด ใจก็จึงทุกข์ตามสภาวะนั้นไป)

๓. **เป็นอนัตตา** *(อนัตตา)* ความหาที่จับต้องโดยแท้จริงไม่ได้ เหมือนแสงสว่างของไฟฟ้า เกิดดับจับไม่ทัน แต่เพราะมันสืบเนื่องกันจึงเกิดเป็นแสงสว่าง เป็นดอกดวงลวงตาขึ้นมาอัตตา (จิตคิดนึก) ก็เช่นกัน ตัวตนที่แท้จริงไม่มี เกิดดับทุกเสี้ยวของเสี้ยววินาที เหมือนกับที่อุปมาแล้ว

พระนิพพาน

ไม่ใช่สวรรค์วิมานใดๆ แต่คือสภาวจิตที่หลุดพ้นแล้ว ดับเย็นลงแล้ว มีคำนิยามแบบเข้าใจง่ายๆ ได้ดังนี้

๑. **โลภะ** ความทะยานอยากมาถึงจิตดวงใดแล้ว**ดับลง** จิตดวงนั้นชื่อว่า พระนิพพาน

๒. **โทสะ** ความโมโหโกรธามาถึงจิตดวงใดแล้ว**ดับลง** จิตดวงนั้นชื่อว่า พระนิพพาน

๓. **โมหะ** ความมืดมนมัวเมามาถึงจิตดวงใดแล้ว**ดับลง** จิตดวงนั้นชื่อว่า พระนิพพาน

พระนิพพาน คือสภาวธรรมอันเดียวที่เที่ยงแท้ (นิจจัง) และเป็นสุข (สุขัง) ถึงกระนั้นพระนิพพานก็ย่อมเป็น "อนัตตา" เพราะอนัตตากับพระนิพพานต่างก็เป็นสภาวะเดิมแท้ ที่ไม่เคยเกิดขึ้นหรือดับไป เหมือนท้องฟ้าอวกาศ

กิเลสและทุกข์เป็นสภาวะเกิดใหม่และชั่วคราว ที่จรมาแล้วจากไป เหมือนเมฆหมอกที่ก่อตัวขึ้นมาปกคลุมท้องฟ้า พอหมดเหตุปัจจัยก็ระเหยหายดับไป ท้องฟ้าก็ปรากฏ

อาการแบบนี้แหละเรียกว่า "ได้พบพระนิพพาน".

รู้ทันโลกธรรม

ผู้มีจิตดับเย็น ผู้เห็นพระนิพพาน ย่อมมีลักษณาการที่พึงกำหนดได้ง่ายๆ ๓ ประการ คือ

๑. **ได้ไม่ฟู** เมื่อประสบกับสิ่งที่ถูกใจ (อิฏฐารมณ์) เช่น *ลาภ* (คู่ครอง บุตร บริวาร ทรัพย์สมบัติ ฯลฯ) *ยศ* (ฐานันดร ตำแหน่ง ฯลฯ) *สรรเสริญ* (คำชมเชย ยกย่อง สดุดี ฯลฯ) *สุข* (ความสะดวกกาย สบายใจ ฯลฯ) ก็ไม่ลุ่มหลงมัวเมา

๒. **เสียไม่แฟบ** เมื่อประสบกับสิ่งที่ขัดใจ (อนิฏฐารมณ์) อันตรงกันข้ามกับข้อที่แล้ว กล่าวคือความพลัดพราก สูญหาย เสื่อมสลาย หรือหมดสิ้น ก็ไม่เศร้าโศก

๓. **อยู่แบบธรรมดา** เพราะรู้ตัวทั่วพร้อมตลอดเวลา และเห็นแจ้งตามความเป็นจริงอยู่ในทุกขณะจิต จึงไม่หวั่นไหว หรือว้าวุ่นไปตามโลกธรรม (๘) ดังกล่าวแล้ว ดำรงชีวิตจิตใจอยู่อย่างธรรมดา เรียบง่าย ดังที่ท่านอาจารย์พุทธทาสภิกขุ กล่าวไว้ว่า "เป็นอยู่อย่างต่ำ มุ่งกระทำอย่างสูง"

ถ้าผู้ใดทำได้เช่นนี้ แม้เพียงบางครั้งบางคราว ก็ชื่อว่าเดินมาถูกทางแล้ว อย่าหยุด อย่าท้อ ก็จะถึงฝั่งได้ในที่สุด

มนุษย์สมบูรณ์

คน โดยเนื้อแท้ก็เป็นแค่สัตว์โลกชนิดหนึ่ง เช่นเดียวกับสัตว์เดรัจฉานทั้งหลาย เท่าที่เห็น มีสัญชาตญาณการเอาตัวรอดด้อยกว่าสัตว์ทั้งหลายเสียอีก เช่น เมื่อแรกเกิดถ้าถูกทิ้งก็ต้องตายแน่ๆ ในขณะที่สัตว์เดรัจฉานส่วนใหญ่พอพ้นจากท้องของแม่ ก็เอาตัวรอดได้เลย แสดงว่าแรกเกิดนี้คนสู้สัตว์เดรัจฉานไม่ได้ แต่คนก็มีดีตรงที่มีสมองฉลาดล้ำลึก สามารถฝึกฝนพัฒนาตนเองทั้งทางกาย วาจา ใจ ได้อย่างไม่มีที่สิ้นสุด หรือกล่าวได้ว่าคนชนะสัตว์เดรัจฉานได้ก็ด้วยการฝึกฝนหรือพัฒนาตนเองขึ้นมาในภายหลัง

สิ่งมหัศจรรย์หรือปาฏิหาริย์ที่เทพเจ้าในอดีตบันดาลได้ บัดนี้คนเราเรียนรู้และฝึกฝนจนเนรมิตเองได้แล้ว ดูได้จากสิ่งก่อสร้างต่างๆ เช่น ตึกสูงเสียดฟ้า สะพานข้ามน้ำ อุโมงค์ดำดิน เรือเดินสมุทร เครื่องบิน ยานอวกาศ เป็นต้น เหล่านี้สนองกาย หรือที่สนองวาจา เช่น วิทยุ โทรทัศน์ โทรศัพท์ คอมพิวเตอร์ อินเตอร์เน็ต ดาวเทียม เป็นต้น ก็ล้วนแต่เป็นปาฏิหาริย์ของคนจนเทียบชั้นกับเทพเจ้าได้อย่างไม่มีข้อสงสัยเลย

แต่เป็นที่น่าสังเกตว่า สิ่งมหัศจรรย์เหล่านี้ เกิดมีมาพร้อมๆ กับความหายนะมากมาย เช่น ธรรมชาติถูกทำลายลงอย่างย่อยยับ จนแทบจะทำให้โลกใบนี้ไม่น่าอยู่อีกต่อไป หรือใกล้จะถึงกาลอวสาน "วันโลกแตก" เข้าไปทุกที

และที่น่าเสียดายที่สุด ขณะที่กายกับวาจาพัฒนาไปจนจะถึงขีดสุดอยู่แล้ว แต่ดูเหมือนจิตใจและสติปัญญาคนกลับถดถอยลงไปอย่างน่าตกใจ ดูได้จากภาวะสับสน ขาดสุข ทุกข์ เครียด ทรมาน ทั้งโดยบุคคลและสังคมอย่างที่ไม่เคยมีมาก่อน ด้านสติปัญญา ถ้าดูกันดีๆ คนยุคนี้ก็กำลัง "ติดคุก" ความรู้ของตนเอง "ยิ่งจบดอกเตอร์ก็ยิ่งไม่เจอทางออก"

ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะว่า ระบบการศึกษาที่ทำกันอยู่ทั้งโลก ยังทำลายความลุ่มหลงในจิตใจคนไม่ได้ เมื่อจิตใจยังลุ่มหลง พอมีความรู้ก็จึงลุ่มหลงในความรู้นั้นด้วย ยิ่งรู้มากขึ้นเท่าไร ก็ยิ่งหลงมัวเมามากขึ้นเท่านั้น คนที่ทำลายตัวเองและสังคมได้อย่างซับซ้อนซ่อนเงื่อน ล้วนเป็นคนที่จบการศึกษามาสูงๆ ทั้งนั้น คนที่เรียนมาน้อยเสียอีก ถึงจะทำชั่วก็แบบซื่อๆ ตรงๆ ไม่น่าเกลียดน่ากลัวเหมือนคนที่เรียนมามากเลย การศึกษาสูงอะไรกัน มันจึงทำให้คนต่ำทรามลงไปได้ถึงเพียงนี้

แล้วมนุษย์จะหลุดพ้นจากวังวนนี้ได้อย่างไร?.. ไม่ยาก หากยอมรับความจริง แล้วปฏิรูประบบการศึกษาใหม่ ให้เน้นฝึกหัดกาย วาจา ใจของคน จนปิดประตูป้องกันบาป และเปิดประตูต้อนรับบุญจนคุ้นชินให้ได้ก่อน โดยไม่จำเป็นจะต้องกลับเข้าไปอาศัยอยู่ในถ้ำเลย ยังสามารถอยู่ได้ท่ามกลางเทคโนโลยีเหล่านี้นี่แหละ และพัฒนามันให้ก้าวหน้าต่อไปก็ได้ เพียงแต่อยู่กับมันและใช้มันอย่างถูกวิธีและอย่างรู้เท่าทัน

ต่อจากนั้นก็มาถึงขั้นฝึกฝนอบรมพัฒนาจิต ให้มีสติปัญญากำกับอยู่ในทุกกรณี ขั้นตอนนี้ขอเปรียบกับการกดสวิตช์เปิดปิดไฟฟ้า เพราะถ้าฝึกฝนอบรมตนจนถึงที่สุดแล้วก็ทำได้เร็วขนาดนั้นจริงๆ คือดับกิเลสและทุกข์ได้แบบทันทีทันใด เหมือนเปิดปิดสวิตช์ไฟฟ้า

สวิตช์ที่ว่านี้อยู่ที่ไหน ภาษาพระท่านเรียกว่า “ผัสฺสะ” คือจุดกระทบกันของตากับรูป หูกับเสียง จมูกกับกลิ่น กายกับสิ่งสัมผัส ใจกับธรรมะหรืออารมณ์ แต่ก่อนมาเราเคยชินอยู่แต่พอผัสสะหรือกระทบกันทีไรก็ปล่อยให้กิเลสและทุกข์มันผุดโผล่ขึ้นทุกที ต่อไปนี้เอาใหม่ เราจะปิดสวิตช์กิเลสและทุกข์ไว้ไม่ให้มันติดขึ้นมาได้ แล้วเปิดสวิตช์สติปัญญาขึ้นมารอไว้แทน เมื่อกิเลสและทุกข์ดับไป พระนิพพานก็ปรากฏ

พอทำได้ถึงขั้นนี้สักครั้งหนึ่ง พึงฝึกทำซ้ำบ่อยๆ ให้ได้สิบร้อยพันหมื่นแสนล้านครั้ง ในที่สุดจิตก็จะลืมกิเลสและทุกข์ คุ้นชินแต่กับสติปัญญาและพระนิพพาน คือเข้าถึงภาวะความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ได้บรรลุสิ่งที่ดีที่สุดที่มนุษย์พึงได้

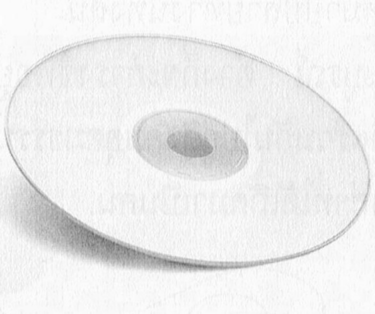
คนส่วนใหญ่เข้าใจว่า คนสิ้นกิเลสและหมดทุกข์แล้วคงไม่ทำงานเพราะไม่อยากได้ใคร่ดีอะไร นั่นเป็นความเข้าใจผิดอย่างตรงกันข้าม เพราะคนสิ้นกิเลสไม่ได้สิ้นปัญญา และพระนิพพานก็ไม่ใช่คิดอะไรไม่เป็น ที่แท้ยิ่งสิ้นกิเลสและหมดทุกข์ยิ่งทำงานหนักได้มากขึ้นนานขึ้น เพราะถ้าทำเท่ากัน ย่อมจะเหนื่อยน้อยกว่า เนื่องจากคนมีกิเลสเหนื่อยทั้งกายเหนื่อยทั้งใจ แต่คนสิ้นกิเลสเหนื่อยเพียงกาย ส่วนใจไม่เหนื่อยด้วย เมื่อเป็นเช่นนี้ ก็เห็นชัดอยู่แล้วว่า ใครจะขยันกว่ากัน

คนหนึ่งขยันแบบหน้าดำคร่ำเครียด เพราะถูกไฟกิเลสสุมถูกเพลิงความเห็นแก่ตัวเผา กับอีกคนหนึ่งขยันอย่างหน้าใสใจสงบ เพราะไม่ถูกไฟสุม ไม่ถูกเพลิงเผา สดชื่น ตื่น เบิกบานอยู่ตลอดเวลา เพราะได้น้ำสะอาดเย็นคือพระนิพพานพรมและได้ปุ๋ยคือปัญญาบำรุงรากและลำต้นอยู่เสมอๆ อีกนัยหนึ่งกิเลสและทุกข์ไสหัวให้คนขยันอย่างทรมาน ส่วนสติปัญญาและพระนิพพานเชิญให้คนพากเพียรอย่างเบิกบานเต็มใจ

ผู้ควบคุมชีวิต ด้วยสวิตช์จิตและประตูบาปบุญ ได้แล้ว ย่อมชื่อว่าเป็นผู้บรรลุความเป็น "มนุษย์สมบูรณ์" เพราะไม่มีคุณสมบัติใดๆ ยิ่งไปกว่านี้อีก การคิด พูด ทำจะชัดเจน และหมดความเห็นแก่ตัว เพราะมารู้ความเป็นจริงว่า ตัวตนแท้ไม่มี สรรพสิ่งเป็นมายา แต่เชื่อมโยงส่งผลถึงกัน แบบตาข่ายเซลล์สมอง ที่ภาษาพระท่านเรียกว่า "อิทัปปัจจยตา" หรือ "ปฏิจจสมุปบาท" พอรู้แจ้งจริง คนจะคิดพูดทำคำนึงถึงผลทั้งสากลโลก

สรุปว่า เมื่อผู้คนบนโลกนี้ สิ้นกิเลสและหมดทุกข์แล้ว โลกก็จะไม่หยุดการพัฒนา สังคมก็จะยังคงน่าตื่นตาตื่นใจต่อไปตามเดิม สิ่งเดียวที่จะเปลี่ยนไปคือ สงครามและความรุนแรงทุกชนิดสงบราบคาบไป ไม่ใช่เรื่องเพ้อฝัน หรือเป็นเพียงชีวิตและโลกในอุดมคติที่ไม่อาจเป็นจริง ตรงกันข้าม นี่คือจุดหมายปลายทางของสรรพชีวิตอยู่แล้ว โดยที่เจ้าตัวจะรู้สึกหรือไม่ก็ตาม แต่ธรรมชาติส่วนลึกของทุกรูปนามล้วนผลักดันหรือดิ้นรนตนเองไปสู่จุดหมายปลายทางนี้ทั้งสิ้น

เมื่อคนกลายเป็นมนุษย์สมบูรณ์ ต่างก็จะดำรงชีพอยู่ด้วยเศรษฐกิจพอเพียง ดำเนินชีวิตร่วมกันไปสู่สังคมอุดมธรรม นั่นคือความประเสริฐเลิศล้ำ คุ้มค่าที่ได้เกิดมาเป็นคน.

เป็นแบบ
เตือนตรอง

เป็นแบบ "เตือนตรอง"

เป็นพระไม่ต้องห่มผ้าเหลือง

(เป็นพระด้วยการละกิเลสและมีเมตตาต่อสรรพสัตว์)

เป็นนักการมืองไม่ต้องมีอำนาจ

(เป็นนักการเมืองด้วยความไม่เห็นแก่ตัวและเสียสละ)

เป็นนักปราชญ์ไม่ต้องได้ศาสตราจารย์

(เป็นนักปราชญ์ด้วยการรู้ตัวทั่วพร้อมอยู่ทุกอิริยาบถ)

เป็นนักบริหารไม่ต้องมีองค์กร

(เป็นนักบริหารด้วยการเป็นแรงจูงใจให้ผู้คนทำงาน)

เป็นครูสอนไม่ต้องมีลูกศิษย์

(เป็นครูสอนคนโดยไม่ยึดมั่นถือมั่นว่าฉันเป็นอาจารย์)

เป็นนักธุรกิจไม่ต้องคิดแบบพ่อค้า

(เป็นนักธุรกิจโดยคิดเพียงว่าจะทำสิ่งดีๆ ให้กับลูกค้า)

เป็นผู้พิพากษาไม่ต้องออกว่าความ

(เป็นผู้พิพากษาโดยคิด พูด ทำ ไม่ลำเอียงเข้าข้างใคร)

เป็นยามไม่ต้องนั่งเฝ้านอนเฝ้า

(เป็นยามโดยเป็นแรงบันดาลใจให้คนไม่ลักขโมยกัน)

เป็นผู้เฒ่าไม่ต้องรอผมหงอก

(เป็นผู้เฒ่าโดยมีเมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา อยู่เสมอ)

เป็นผีหลอกไม่ต้องรอให้ตาย

(เป็นผีโดยการหลอกผู้คนให้กลัวกิเลส บาป และทุกข์)

เป็นทนายไม่ต้องจบนิติศาสตร์

(เป็นทนายโดยช่วยให้ผู้คนไม่ต้องเกิดมีคดีความต่อกัน)

เป็นคนฉลาดไม่ต้องคิดแกมโกง

(เป็นคนฉลาดโดยตามรู้เท่าทันโลภะในใจของตนเอง)

เป็นภารโรงไม่ต้องเก็บขยะ

(เป็นภารโรงโดยชี้ชวนผู้คนให้ทิ้งขยะเป็นที่เป็นทาง)

เป็นผู้ชนะไม่ต้องมีผู้แพ้

(เป็นผู้ชนะโดยการชนะใจตัวเองและอ่อนโยนต่อผู้อื่น)

เป็นพ่อแม่ไม่ต้องมีลูกหลาน

(เป็นพ่อแม่โดยไม่คาดหวังว่าลูกหลานจะต้องได้ดังใจ)

เป็นสมภารไม่ต้องมีลูกวัด

(เป็นสมภารโดยมีเมตตาและปรารถนาดีต่อพระเณร)

เป็นนักปฏิบัติไม่ต้องนั่งกรรมฐาน

(เป็นนักปฏิบัติโดยรู้ตัวทั่วพร้อมอยู่ในการงานทั้งปวง)

เป็นนักวิชาการไม่ต้องมีงานวิจัย

(เป็นนักวิชาการโดยมีโยนิโสมนสิการในทุกๆ ผัสสะ)

เป็นคนไข้ไม่ต้องนั่งหงอนอนหงอ

(เป็นคนไข้โดยเข้าใจชัดเจนในรูปนามตามความเป็นจริง)

เป็นแพทย์หมอไม่ต้องมีเข็มฉีดยา

(เป็นแพทย์โดยช่วยให้ผู้คนถึงกายป่วย แต่ใจไม่ป่วย)

เป็นชาวนาไม่ต้องมีไถมีคราด

(เป็นชาวนาโดยการรู้คุณข้าวและพิจารณาก่อนบริโภค)

เป็นนักการตลาดไม่ต้องตลบตะแลง

(เป็นนักการตลาดโดยการรับฟังความต้องการของลูกค้า)

เป็นนักแสดงไม่ต้องร้องรำทำเพลง

(เป็นนักแสดงโดยการทำให้ธรรมะเป็นเรื่องน่าสนใจ)

เป็นนักเลงไม่ต้องเบ่งโอ้อวด

(เป็นนักเลงโดยการพูดจริง ทำจริง ในสิ่งที่ดีที่งาม)

เป็นทหารตำรวจไม่ต้องมีอาวุธ

(เป็นทหารตำรวจโดยการทำให้คนเลิกรบราฆ่าฟันกัน)

เป็นผู้บริสุทธิ์ไม่ต้องนั่งเข้าฌาน

(เป็นผู้บริสุทธิ์โดยการทำงานทุกชนิดด้วยจิตว่าง)

เป็นนักทำงานไม่ต้องการส่วนแบ่ง

(เป็นนักทำงานเพื่องาน มีความสุข สนุกเมื่อทำงาน)

เป็นทุกตำแหน่งเป็นที่คิดพูดทำ

(เป็นอะไรไม่ต้องคอยคนแต่งตั้ง พอคิดพูดทำก็เป็นได้เลย).

คนเขียนคำ

"เตือนตรอง" หมายถึง "เตือน" กับ "ตรอง"

เตือน ได้แก่ความมีกัลยาณมิตร *(กัลยาณมิตตตา)*

ตรอง ได้แก่ความคิดอย่างเป็นระบบ *(โยนิโสมนสิการ)*

เพศของแม่ เทิดทูนมารดาและยกย่องภรรยา

*เตือนตรอง*เป็นชื่อสตรี โดยมีนัยว่า ผู้หญิงก็สามารถรู้ ปฏิบัติ และบรรลุธรรมได้ ไม่น้อยไปกว่าผู้ชาย

เจ้าของนามปากกา นายอำนวย นาคกนิษฐ

อดีตเคยบวชจริง เรียนจริง ปฏิบัติจริง ในพระพุทธศาสนา นาน ๒๑ ปี มีสมณฉายาว่า *"โปราณภาณี ภิกขุ"* เปรียญธรรม ๙ ประโยค (ป.ธ.๙) วัดราชโอรสาราม กรุงเทพฯ เป็น "ครูใหญ่" ครั้งแรกตั้งแต่อายุ ๑๙ ปี ที่โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดพัฒนราษฎร์บำรุง จังหวัดกำแพงเพชร เป็นที่รู้จักมากที่สุด คือ เป็น *"ครูใหญ่โรงเรียนไตรสิกขาวิทยา"* วัดนากลาง จังหวัดนครราชสีมา

ปัจจุบันลาสิกขาแล้ว ประกอบอาชีพ *"นักเขียนอิสระ"* ผู้ก่อตั้ง *"สื่อตะวัน"* และผู้จัดตั้ง *"กองทุนไตรสิกขา"*

ขอเชิญทำความดี

ผมเขียนธรรมะเล่มนี้ หลังเกิดกรณี "ระเบิดป่วนกรุง" ในวันส่งท้ายปีเก่า ๒๕๔๙ ต้อนรับปีใหม่ ๒๕๕๐

ด้วยความสะเทือนใจ (แต่มิได้หวั่นไหวว้าวุ่น) และตั้งจิตอธิษฐาน (หลังการทำสมาธิจิตภาวนานานกว่า ๑ ชั่วโมง) ว่า *"ถ้าข้าพเจ้ามีบุญ เกิดมาเพื่อเกื้อกูลเพื่อนร่วมโลก ผู้เกิด แก่ เจ็บ ตาย ไปด้วยกัน ขอให้คำธรรมะนี้ไปสะดุดตาสะดุดใจผู้อ่าน และอ่านแล้วเข้าใจ ฝักใฝ่ ขวนขวาย ใคร่ทำความดี มีสัมมาทัศนะและสัมมาปฏิบัติ เกิดศรัธาและวิริยะช่วยเผยแผ่ให้แพร่หลาย ปวงชนมีสันติสุขและโลกนี้มีสันติภาพ"*

สัตยาธิษฐานนี้จะเป็นจริงได้เพียงใด พ้นไปจากวิสัยของผมแล้ว แต่ก็ย่อมยังอยู่ในวิสัยของผู้อ่านทุกท่าน

ถ้าท่านมีศรัทธาและวิริยะที่จะช่วยเผยแผ่ให้แพร่หลาย สามารถทำได้ด้วยวิธีการดังต่อไปนี้

๑. ทำจิตให้สงบ (หรือนั่งสมาธิ) แล้วจึงอ่านธรรมะนี้อย่างน้อย ๑ จบ เพราะถ้าท่านยังไม่ได้อ่าน ถึงจะมีศรัทธาพิมพ์เผยแผ่เป็นธรรมทานนับล้านเล่ม หรือบอกต่อคนอื่นไปนับแสนนับล้านคน ก็ยังมีอานิสงส์น้อยกว่าการที่ท่านอ่านเอง แม้เพียงสักจบหนึ่ง

๒. มอบธรรมะนี้เป็นของขวัญหรือรางวัล ให้กับคนที่ท่านรักและนับถือ อย่างน้อย ๑ เล่ม หรือ ๑ คน

๓. ถ้าท่านมีศรัทธาและกำลังทรัพย์พอทำได้ โปรดช่วยพิมพ์เผยแผ่เป็นธรรมทาน ผมยินดีอนุญาตให้พิมพ์ได้โดยไม่คิดค่าลิขสิทธิ์ใดๆ ทั้งสิ้น และจะไปพิมพ์ที่ไหนก็ได้ เพียงแจ้งให้ผมหรือ "สื่อตะวัน" ทราบ โดยระบุจำนวนพิมพ์และสถานที่พิมพ์ให้ชัดเจน เพื่อแสดงความบริสุทธิ์ใจ

อนึ่ง หากไม่ทราบว่าจะพิมพ์ที่ไหนดี **"สื่อตะวัน"** ขออาสาดำเนินการจัดพิมพ์และบริการจัดส่งไปถึงมือของท่าน หรือไปถึงองค์กรและบุคคลที่ท่านสั่งทั่วประเทศ โดยไม่บวกค่าจัดส่งอีก ในราคาเล่มละ ๓๐ บาท (ลดเพิ่มได้ตามเนื้องาน) และถ้าต้องการเร็ว ก็ต้องสั่งตั้งแต่ ๑,๐๐๐ เล่มขึ้นไป

๔. ถ้าท่านมีศรัทธาใคร่จะนำไปเผยแผ่ในอินเตอร์เน็ต ผมยินดีอนุญาต โดยไม่คิดค่าลิขสิทธิ์ใดๆ ทั้งสิ้น และสามารถขอไฟล์ต้นฉบับได้ที่ suetawan@hotmail.com

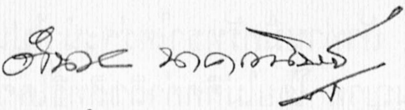
๕. ถ้าท่านมีความประสงค์ที่จะจัดพิมพ์เพื่อจำหน่าย หรือผลิตเป็นสื่อใดๆ ในทางธุรกิจ ผมก็ยินดีอนุญาตให้พิมพ์หรือผลิตเป็นสื่อนั้นๆ ได้ โดยไม่คิดค่าลิขสิทธิ์ใดๆ เช่นกัน แต่เพื่อแสดงความบริสุทธิ์ใจ โปรดแจ้งให้ผมหรือ "สื่อตะวัน" ทราบ โดยระบุจำนวนและสถานที่ผลิตให้ชัดเจน

และเพื่อแสดงน้ำใจ โปรดสบทบ "กองทุนไตรสิกขา" ตามอัธยาศัย แก่ผมหรือทายาทของผม สำหรับนำไปเป็นทุนเผยแผ่ธรรมะตามที่ "สื่อตะวัน" เห็นสมควร

อนึ่ง กองทุนนี้เป็นกองทุนส่วนตัวของผม ไม่เรี่ยไร ไม่รับบริจาค หากท่านมีศรัทธาจะสนับสนุน สามารถทำได้โดยวิธีดังที่กล่าวมาแล้ว (ซื้อสินค้าและบริการของสื่อตะวัน)

๖. ไม่ว่าท่านจะนำไปเผยแผ่ด้วยวัตถุประสงค์ใด หรือวิธีการใดๆ ผมไม่อนุญาตให้ตัด ดัดแปลง หรือแต่งเติมถ้อยคำ เพื่อป้องกันไม่ให้ธรรมะถูกบิดเบือน อนุญาตเฉพาะงานศิลปะเพื่อการนำเสนอให้ธรรมะน่าสนใจยิ่งขึ้นเท่านั้น

ขอขอบคุณในน้ำใจที่ช่วยเผยแผ่ และขออนุโมทนาชื่นชมในคุณงามความดีของท่านมา ณ โอกาสนี้

(นายอำนวย นาคกนิษฐ)

เจ้าของนามปากกา "นายตะวัน" และ "เตือนตรอง"

๒๙ มกราคม ๒๕๕๐

๓๙ ม.๔ ต.คลองพระอุดม อ.ลาดหลุมแก้ว จ.ปทุมธานี ๑๒๑๔๐
โทรศัพท์/โทรสาร ๐๒-๙๒๖-๑๑๒๖ มือถือ ๐๘๑-๔๙๔-๖๘๕๖
Website : www.suetawan.com E-mail : suetawan@hotmail.com

ใบสั่งซื้อหรือสั่งพิมพ์

ชื่อ..

ชื่อที่อยู่..เลขที่.........................หมู่ที่........

ซอย..................................ถนน...

ตำบล.......................................อำเภอ...

จังหวัด.......................................รหัสไปรษณีย์...

โทรศัพท์...................................E-mail...

○ ซื้อจำนวนไม่ถึง ๑๐๐ เล่ม ราคาเล่มละ ๕๙ บาท

จำนวน.......................เล่ม เป็นเงิน.......................................บาท

○ พิมพ์จำนวน ๑๐๐ เล่มขึ้นไป ราคาเล่มละ ๓๐ บาท

จำนวน.......................เล่ม เป็นเงิน.......................................บาท

ราคานี้รวมค่าจัดส่งไว้ด้วยแล้ว (ซื้อ ๕๐ เล่มขึ้นไป สั่งพิมพ์ใหม่คุ้มค่ากว่า) "ธรรมะ" มีค่าเกินกว่าราคาซื้อขาย (ธรรมะสื่อตะวันให้ฟรี สิ่งที่ขายคือกระดาษและแรงงาน) ดังนั้น โปรดอย่าซื้อธรรมะแบบซื้อสินค้า ควรตั้งจิตเป็นกุศลว่าเพื่อการเผยแผ่ธรรม อันเป็นกุศลกรรมที่มีค่าสูงสุดเท่าที่มนุษย์จะพึงทำได้

○ ส่งหนังสือทั้งหมดให้ผู้รับตามที่อยู่ข้างบนนี้

○ ส่งหนังสือให้ผู้รับตามบัญชีผู้รับที่แนบมาพร้อมนี้แล้ว

(โปรดเขียนชื่อผู้รับและชื่อที่อยู่ทางไปรษณีย์ให้ชัดเจน)

(ลายมือชื่อ)..ผู้สั่งซื้อหรือสั่งพิมพ์

........./................/...........

วิธีสั่งซื้อหรือสั่งพิมพ์

๑. กรอกชื่อ ที่อยู่ โทรศัพท์ หรือ E-mail ผู้สั่งให้ชัดเจน
๒. ระบุจำนวนเล่มและจำนวนเงินที่สั่งซื้อหรือสั่งพิมพ์ให้ชัดเจน
๓. ถ้าประสงค์จะให้สื่อตะวันจัดส่งไปยังผู้อื่น ซึ่งมิใช่ผู้สั่งเอง โปรดเขียนรายละเอียด ระบุชื่อที่อยู่ทางไปรษณีย์ เช่นเดียวกับชื่อผู้สั่ง และจำนวนเล่มที่ต้องการให้จัดส่ง ให้ชัดเจน และถ้ามีหลายคนก็เช่นเดียวกัน โปรดเขียนให้ครบถ้วนชัดเจน
๔. ชำระค่าสั่งซื้อหรือสั่งพิมพ์ ดังนี้

โดยธนาณัติสั่งจ่าย **นายอำนวย นาคกนิษฐ** เลขที่ ๓๙ หมู่ที่ ๔ ซอย**วัดท่าเกวียน** ถนน**กาญจนาภิเษก (ตะวันตก)** ตำบล**คลองพระอุดม** อำเภอ**ลาดหลุมแก้ว** จังหวัด**ปทุมธานี** รหัสไปรษณีย์ **๑๒๑๔๐**

โดยธนาคาร**กรุงไทย** เลขที่บัญชี 121-0-12995-7
หรือธนาคาร**กรุงเทพ** เลขที่บัญชี 181-4-51178-6
หรือธนาคาร**กสิกรไทย** เลขที่บัญชี 250-2-60930-3
และหรือธนาคาร**ไทยพาณิชย์** เลขที่บัญชี 301-2-81399-2
ชื่อบัญชีและชื่อเจ้าของบัญชี **นายอำนวย นาคกนิษฐ**

แล้วส่งหลักฐานการโอนเงินได้ที่ โทรสาร 02-926-1126 E-mail : suetawan@hotmail.com หรือทางไปรษณีย์

๕. สายตรง (มือถือ คุณอำนวย นาคกนิษฐ) 081-494-6856

วางธรรมะไว้สูงและเปิดเผยเป็นบุญ
วางธรรมะไว้ต่ำและปกปิดเป็นบาป
ขออนุโมทนาความดีที่เทอดทูนพระธรรม

หนังสือธรรมะเล่มนี้
ไม่มีเนื้อหาอันเกี่ยวกับพิธีกรรม
ซึ่งเป็นข้อแตกต่างระหว่างศาสนาเลย
โดยเนื้อหาทั้งหมดเป็น “ธรรมะสากล”
ที่ทุกคน ทุกเชื้อชาติ ทุกศาสนา ควรประพฤติปฏิบัติ
และไม่ขัดกับหลักการทางศาสนาใดๆ
โดยประการทั้งปวง

การให้ธรรมะเป็นทานชนะการให้ทั้งปวง
(พระพุทธภาษิต)

จารึกหรือพิมพ์ธรรมะอักขระหนึ่ง
มีอานิสงส์เท่ากับสร้างพระพุทธรูปหนึ่งองค์
(คติโบราณไทย)

ธรรมะพ้นภัย

เตือนตรอง